SERIKALI YA MAPINDUZI ZANZIBAR

WIZARA YA ELIMU NA MAFUNZO YA AMALI

MUHTASARI WA

HISTORIA

KWA SKULI ZA MSINGI

DARASA LA V – VI

2009

© Wizara ya Elimu na Mafunzo ya Amali, 2009

Haki zote zimehifadhiwa. Hairuhusiwi kuiga, kunakili, kutafsiri, kupigisha chapa au kutoa muhtasari huu kwa jinsi yoyote ile bila idhini ya Wizara ya Elimu na Mafunzo ya Amali.

Umetayarishwa na:

IDARA YA MITAALA NA MITIHANI

S.L.P. 3070

ZANZIBAR

YALIYOMO

Ukurasa

UTANGULIZI iii
Sababu za Kuandika Mtaala Mpya wa Elimu ya Msingi iv
Umuhimu wa Somo la Historia v
Madhumuni ya Elimu Zanzibar v
Madhumuni na Malengo ya Elimu ya Msingi vi
Ujuzi wa Jumla wa Somo la Historia vii
Malengo ya Jumla ya Somo la Historia vii
Uchaguzi na Mpangilio wa Mada viii
Muundo wa Muhtasari ix
DARASA LA TANO 1
UJUZI 1
MALENGO 1
DARASA LA SITA 29
UJUZI 29
MALENGO 30

UTANGULIZI

Muhtasari huu ni wa somo la Historia ambalo katika mtaala mpya (2009) litafundishwa katika Darasa la V na VI. Katika mtaala wa 1998 ambao umedumu hadi 2009, mada za somo la Historia zilikuwa zikifundishwa kwa madarasa ya IV hadi VII katika somo la Sayansi Jamii. Katika utangulizi huu unatolewa ufafanuzi wa sababu za kuandika mtaala mpya wa elimu ya msingi. Kisha kuna orodha za Madhumuni ya Elimu Zanzibar na Malengo ya Elimu ya Msingi; ujuzi unaotarajiwa kuoneshwa na walengwa na malengo ya kufundisha somo hili. Mwisho kuna maelezo ya uchaguzi na mpangilio wa mada pamoja na ufafanuzi wa muundo wa muhtasri na vipengele vyake.

Sababu za Kuandika Mtaala Mpya wa Elimu ya Msingi

Mnamo mwaka 2008/2009 Serikali ya Mapinduzi ya Zanzibar iliendesha mchakato wa kufanya mapitio, kufupisha na kuandika upya mtaala wa elimu ya msingi. Madhumuni yalikuwa ni kufanya mtaala ushabihiane na Sera ya Elimu ya Zanzibar (2006). Sera inalenga, kwanza, kurekebisha ubora na muundo wa elimu ya msingi. Pili, inalenga kuweka muunganiko bayana kati ya elimu ya msingi, maandalizi na sekondari ili kukidhi matarajio ya walengwa na jamii yao. Kwa hiyo, Sera ya Elimu ya 2006 imebadili muundo wa elimu kwa kuifanya elimu ya maandalizi kuwa ni sehemu ya elimu ya lazima. Vile vile imepunguza muda wa elimu ya msingi kutoka miaka saba (7) na kuwa miaka sita (6). Aidha, baadhi ya masomo katika elimu ya msingi yatafundishwa kwa kutumia lugha ya Kiingereza kwa madarasa ya V na VI.

Mambo mengine yaliyochochea mapitio haya ni pamoja na yafuatayo:

- Mwelekeo wa kilimwengu katika maendeleo ya kijamii, kisayansi na kiteknolojia.
- Mwitiko wa serikali kwa Wazanzibari kudai nafasi zaidi za skuli kwa watoto wote na kuongeza ubora wa elimu inayotolewa.
- Mwitiko wa serikali kwa matokeo ya *Utafiti wa Mahitaji katika Mtaala wa Elimu ya Msingi* wa 2008.

Utafiti wa 2008 ulizingatia mapungufu yafuatayo katika mtaala wa 1998:

- Mtaala wa 1998 haukukuza stadi za kuwasiliana, ubunifu na fikra yakinifu.
- Haukuzingatia vya kutosha mahitaji ya wanafunzi wenye mahitaji maalumu na masuala mtambuka.
- Ulihimiza matumizi ya mbinu za kufundishia/kujifunzia zilizojikita kwa mwalimu zaidi kuliko kwa mwanafunzi.

- Ufundishaji/ujifunzaji ulikuwa wa kinadharia zaidi kuliko kuwa wa vitendo au ushiriki wa wanafunzi.

Kutokana na changamoto kama hizo serikali ilifanya maamuzi kadhaa kuhusu mustakabali wa mtaala wa Elimu ya Msingi. Mojawapo ni kuwapatia wanafunzi mtaala unaohimiza utendaji au unaokuza stadi anuai. Iliamuliwa pia kurejesha masomo ya Historia, Jiografia na Uraia katika mtaala. Vile vile yalitolewa maelekezo ya kuhakikisha kwamba mada za masomo ya Elimu ya Msingi zinaungana bayana na za elimu ya maandalizi na ya sekondari.

Umuhimu wa Somo la Historia

Somo la Historia linafundishwa kwa sababu kuu zifuatazo. Kwanza, ni kuwezesha walengwa kuelewa chimbuko la jamii yao na jamii nyengine. Pili, ni kuelewesha mambo yaliyosababisha mabadiliko ya kihistoria Zanzibar, Tanzania, barani Afrika na kwengineko Ulimwenguni. Maarifa haya ya mambo yaliyopita huwasaidia kuelewa mambo ya wakati uliopo na ujao. Tatu, ni kuwezesha wanafunzi kuchambua na kuthamini utamaduni wao na kuudumisha. Nne, ni kukuza uzalendo au upendo kwa taifa lao na kudumisha umoja. Tano, ni kuwapatia wanafunzi stadi za kihistoria ili waweze kujitegemea kifikra na kimatendo.

Madhumuni ya Elimu Zanzibar

Yafuatayo ndiyo madhumuni ya elimu:

1. Kukuza na kudumisha tabia na desturi bora za Wazanzibari na Watanzania ili kuimarisha umoja na utambulisho wao wa kiutamaduni.
2. Kuimarisha upatikanaji na matumizi sahihi ya aina mbalimbali za maarifa, stadi na mwelekeo/mwenendo kwa ajili ya kuendeleza kikamilifu utu na ubora wa maisha ya jamii.
3. Kuwezesha kila mwananchi kuelewa na kuheshimu misingi ya Katiba ya Zanzibar na ya Tanzania, Haki za Binadamu, pamoja na haki, wajibu na majukumu ya kiraia.
4. Kuendeleza na kuhimiza matumizi bora, uangalizi na utunzaji wa mazingira.

5. Kukuza utashi na heshima ya kufanya kazi za kujiajiri na kuajiriwa pamoja na nidhamu kazini na utendaji kazi kwa kiwango cha juu cha ubora.
6. Kukuza na kudumisha misingi ya kuvumiliana, amani, upendo, haki, maelewano, haki za binadamu na uhuru, umoja wa kitaifa na kimataifa kama vinavyofafanuliwa katika mikataba ya kimataifa.

Madhumuni na Malengo ya Elimu ya Msingi

Yafuatayo ndiyo madhumuni na malengo ya Elimu ya Msingi Zanzibar:

1. Kuwezesha watoto wote wenye umri wa kwenda skuli kujenga na kudumisha misingi imara ya stadi za kusoma, kuandika, kuhesabu, ubunifu na mawasiliano kwa lugha za Kiswahili, Kiingereza na lugha nyengine za kigeni.
2. Kuwezesha wanafunzi kuelewa matumizi ya sayansi na teknolojia na kutambua mchango wake katika maendeleo ya taifa lao na ulimwengu.
3. Kuweka, kuendeleza na kudumisha miongoni mwa wanafunzi misingi imara ya stadi za kufikiri na udadisi ili kuelewa mazingira yao na uhusiano ya kijamii.
4. Kuwezesha wanafunzi kuelewa jinsi matukio yaliyopita yanavyoathiri matukio ya wakati uliopo na ya wakati ujao.
5. Kugundua vipaji vya kila mwanafunzi kuanzia umri mdogo ili kuvidumisha na kuviendeleza.
6. Kuweka misingi imara ya stadi za uchunguzi, fikra na ushirikiano katika kutatua matatizo yanayodumaza maendeleo binafsi ya wanafunzi na ya jamii yao.
7. Kuwaandaa wanafunzi kujiunga na elimu ya sekondari.
8. Kuwezesha wanafunzi kukuza uwezo wao kiakili na utashi wa kujitafutia maarifa.
9. Kuwazoesha wanafunzi shughuli za uzalishaji mali na kukuza ari yao katika kutekeleza majukumu ya kijamii.
10. Kuwezesha wanafunzi kutambua na kuenzi umoja wa taifa lao pamoja na ushirikiano baina ya taifa lao na watu na mataifa mengine.
11. Kuwezesha wanafunzi kujenga maadili mema kiroho, kiutamaduni na kiitikadi ili kukuza uzalendo na ufahamu wa hali ya nchi yao kihistoria, kisiasa na kijamii.

12. Kukuza na kudumisha nidhamu binafsi ya wanafunzi, kuheshimu usawa wa kijinsia na kulinda afya zao na za watu wengine.
13. Kuwezesha wanafunzi kujenga tabia za umaridadi na unadhifu pamoja na matumizi bora ya muda wao wa mapumziko.
14. Kukuza upendo wa wanafunzi kwa mazingira wanamoishi pamoja na utashi wa kuyatunza.

Ujuzi wa Jumla katika Somo la Historia

Mtaala huu umejikita katika kumpatia ujuzi mwanafunzi (badala ya kujikita katika kufundisha maudhui tu). Ujuzi ni muunganiko sawia wa maarifa, stadi na mwenendo/mwelekeo anavyotarajiwa kuvipata mwanafunzi. Kwa hiyo, baada ya kusoma somo la Historia hadi Darasa la VI wanafunzi wataonesha ujuzi wa:

1. Kubainisha na kueleza hatua za maendeleo ya kiuchumi na kijamii ya binadamu katika nyakati mbali mbali.
2. Kubainisha na kueleza taarifa za uhusiano kati ya Wazanzibari na jamii za nje na athari zake hadi 1880.
3. Kukusanya na kueleza taarifa za uhusiano kati ya Watanganyika na jamii za nje na athari zake hadi 1880.
4. Kubainisha na kueleza shughuli za vitangulizi vya wakoloni katika Zanzibar na Tanganyika na athari zake.
5. Kukusanya na kueleza taarifa za athari za ukoloni katika historia ya Zanzibar, Tanganyika na Afrika kwa ujumla.
6. Kubainisha na kueleza sababu, juhudi na harakati za ukombozi Zanzibar.
7. Kubainisha na kueleza sababu, juhudi na harakati za kupigania uhuru Tanganyika na kwingineko Afrika.
8. Kubainisha na kueleza mafanikio na matatizo ya kisiasa, kijamii na kiuchumi baada ya Mapinduzi ya Zanzibar.
9. Kubainisha na kueleza mafanikio na matatizo ya kisiasa, kijamii na kiuchumi baada ya uhuru Tanganyika na kwingineko Afrika.
10. Kutumia maktaba na vifaa vya TEHAMA (teknolojia ya habari na mawasiliano)ili kutafuta maarifa na stadi za kihistoria.

Malengo ya Jumla ya Somo la Historia

Somo la Historia linafundishwa katika skuli za msingi ili kuwezesha wanafunzi:

1. Kufahamu maendeleo ya kijamii na kiteknolojia katika Zama za chuma.
2. Kuelewa uchambuzi wa uhusiano kati ya Wazanzibari na jamii za nje na athari zake hadi 1880.
3. Kuelewa uhusiano kati ya Watanganyika na jamii za nje na athari zake hadi 1880.

4. Kufahamu madhumuni ya ujio wa vitangulizi vya ukoloni na athari zake.
5. Kufahamu madhumuni ya uvamizi na ukoloni katika Zanzibar, Tanganyika na kwingineko Afrika na maelezo ya athari zake.
6. Kufahamu uchambuzi wa juhudi za harakati za ukombozi wa Zanzibar.
7. Kufahamu uchambuzi wa juhudi za kudai uhuru Tanganyika na kwingineko Afrika na maelezo ya sababu zake.
8. Kujua tathmini ya mafanikio na matatizo ya kijamii, kiuchumi na kisiasa Afrika baada ya uhuru.
9. Kupata maarifa na stadi za kihistoria kupitia katika matumizi ya maktaba na vifaa vya TEHAMA.

Uchaguzi na Mpangilio wa Mada

Mada zilizochaguliwa zinalenga kumpatia mwanafunzi maarifa, stadi na mwelekeo uliokusudiwa katika ujuzi wa jumla wa somo na wa kila darasa. Mada kuu na mada ndogo zimepangwa kimantiki kuzingatia umuhimu wa maudhui na mfuatano wake kihistoria. Aidha umezingatiwa uwezo wa wanafunzi kiakili na ukaribu wa kila tukio la kihistoria kwa mazingira na maisha ya mwanafunzi. Ufuatao ndio mpangilio wa mada za Historia kati ya Darasa la V na la VI.

MADA KUU ZA DARASA LA V	**MADA KUU ZA DARASA LA VI**
1. Zama za chuma.	1. Ukoloni katika Nchi Nyingine za Afrika.
2. Mifumo ya Kiuchumi na Kiutawala katika Zanzibar na katika Tanganyika hadi 1880.	2.Harakati za Kudai Uhuru wa Zanzibar.
3. Uingiaji wa Wageni Zanzibar.	3. Harakati za Ukombozi Zanzibar.
4. Uingiaji wa Wageni Tanganyika na Athari zake.	4.Harakati za Kudai Uhuru wa Tanganyika.
5. Vitangulizi vya Ukoloni.	5.Muungano wa Zanzibar na Tanganyika.
6. Kugombaniwa na Kugawanywa kwa Afrika.	6.Ukombozi wa Nchi Nyingine za Afrika – Ghana, Zimbabwe na Msumbiji.
7. Uvamizi wa Kikoloni Zanzibar na Tanganyika.	7. Mabadiliko ya Kijamii, Kisiasa na Kiuchumi katika Afrika Huru.
8. Ukoloni Zanzibar na Tanganyika.	

Muundo wa Muhtasari

Muhtasari huu una sehemu kuu mbili: Kurasa za Mwanzo na jadweli za Ufundishaji na Ujifunzaji.

Kurasa za mwanzo

Sehemu hii inajumuisha jalada, ukurasa wa jina la muhtasari, ukurasa wa haki-miliki na wa yaliyomo. Vile vile, kuna sababu za kuandika mtaala mpya wa elimu ya msingi na maelezo ya umuhimu wa somo la Historia. Kisha kuna orodha za madhumuni ya Elimu Zanzibar; Madhumuni ya Elimu ya Msingi Zanzibar, ujuzi katika somo la Historia na malengo ya somo la Historia. Mwisho kuna maelezo kuhusu uchaguzi na mpangilio wa mada na ya muundo wa muhtasari.

Jadweli ya Ufundishaji na Ujifunzaji

Sehemu hii inaonesha utaratibu wa ufundishaji na ujifunzaji na imegawika katika madarasa mawili. Muhtasari wa kila darasa umetanguliwa na ujuzi ambao wanafunzi wanatakiwa kuonesha katika darasa husika. Kisha kuna malengo yanayotazamiwa kufikiwa katika darasa hilo. Baada ya malengo linafuata jadweli la ufundishaji/ujifunzaji lenye safu - wima sita zenye vichwa vya: Mada Kuu/Mada Ndogo; Malengo Mahsusi; Mbinu za Kufundishia/Kujifunzia; Vifaa/Zana; Upimaji na Vipindi kwa kila mada ndogo.

Inashauriwa kwamba katika kupanga utaratibu wa ufundishaji/mfululizo wa mada na mada ndogo uliopo katika muhtasari ufuatwe. Yafuatayo ni maelezo ya maudhui ya safu – wima za jadweli za ufundishaji/ujifunzaji.

Mada Kuu/Mada Ndogo

Mada hutamka maudhui yatakayofundishwa. Chini ya mada kuna mada ndogo ambazo huonesha kina na mawanda ya ufundishaji/ujifunzaji wa mada husika.

Malengo Mahsusi

Kila mada ndogo imeandikiwa lengo mahsusi au malengo mahsusi. Malengo haya yanazingatia ujenzi wa ujuzi uliokusudiwa pamoja na kufikia malengo makuu ya somo. Kila lengo mahsusi linatamka mambo ambayo mwanafunzi anatarajiwa aweze kufanya baada ya kujifunza/kufundishwa mada husika. Kila mwanafunzi darasani anatakiwa kuyafikia malengo mahsusi yaliyotajwa. Hivyo mwalimu anapaswa kuhakikisha kuwa lugha ya alama inatumiwa kumfundisha mwanafunzi kiziwi na mashine ya Braille au zana mguso zinatumiwa kwa mwanafunzi asiyeona. Kwa ufundishaji/ujifunzaji wa makundi mengine ya wanafunzi wenye mahitaji maalumu mwalimu atumie taratibu na miongozo iliyopo, vifaa na mbinu zinazostahiki.

Mbinu za Kufundishia/Kujifunzia

Safu hii inaonesha baadhi ya mbinu zinazofaa kufundishia/kujifunzia. Ni mbinu shirikishi tu zinazopendekezwa. Hii ni kwa sababu zinahimiza wanafunzi kujitafutia maarifa na kujenga maana kwa kile wanachojifunza. Mbinu hizo ni kama vile majadiliano ya vikundi; maigizo; nyimbo; changanyakete; bungua-bongo; ziara za kielimu, kumwalika mgeni na nyingine ambazo mwalimu anaweza kuzitumia kutegemea mazingira, mada na umri wa wanafunzi. Mbinu zilizomo katika safu hii ni mapendekezo tu. Mwalimu anashauriwa atumie mbinu nyengine anazozimudu zitakazoshirikisha wanafunzi na kufanikisha ufundishaji/ujifunzaji.

Vifaa/Zana

Safu hii imesheheni mapendekezo ya zana na vifaa ambavyo vinafaa kutumiwa katika kufundisha/kujifunza kila mada. Kitabu cha kiada na kiongozi cha mwalimu ni zana muhimu pia. Mwalimu anashauriwa kuzitumia hizi pamoja na nyegine atakazoona zinafaa au zinapatikana katika mazingira yake. Aidha, mwalimu anashauriwa kubuni na kutengeneza zana/vifaa kulingana na upatikanaji wa malighafi katika mazingira yake. Pia anashauriwa kuwaongoza wanafunzi kutengeneza zana zao za kufundishia/kujifunzia.

Upimaji

Safu hii inaonesha maelekezo ya upimaji wa wanafunzi. Inampasa mwalimu kupima maendeleo ya kila siku ya wanafunzi wake. Hii itamwezesha kujua uwezo na matatizo ya wanafunzi, ubora wa mbinu za kufundishia/kujifunzia anazozitumia na ubora wa zana/vifaa anavyotumia. Vile vile upimaji humwezesha mwalimu kupanga na kutekeleza mikakati ya kuwasaidia wanafunzi wazito. Aidha upimaji humwezesha mwalimu kupendekeza marekebisho ya mtaala na vitabu vya kufundishia/kujifunzia. Upimaji wa mwisho wa muhula au mwaka huonesha kiwango cha ujuzi alichofikia mwanafunzi.

Kwa sababu hizo, mwalimu anashauriwa kupima maendeleo ya mwanafunzi kila siku, kila mwezi, kila muhula na kila mwaka kwa kuzingatia malengo mahsusi ya kila mada iliyofundishwa na njia mwafaka za upimaji.

Vipindi

Safu - wima hii inaonesha idadi ya vipindi vilivyokadiriwa kufundisha kila mada ndogo. Makadirio hayo yamefikiwa baada ya kujumlisha idadi ya vipindi kwa mwaka wa masomo na kuvigawa na idadi ya mada ndogo zilizomo katika muhtasari. Tofauti ya idadi ya vipindi imezingatia kina cha mada ndogo na idadi ya malengo mahsusi yanayoihusu. Hata hivyo, mwalimu anaweza kurekebisha mgawanyo wa idadi ya vipindi kwa mada ndogo kwa kutegemea mazingira ya ufundishaji na ujifunzaji wake. Vipindi vinne (4) vimepunguzwa kwa ajili ya majaribio na mitihani.

Somo la Historia lina vipindi viwili (2) kwa wiki. Muda wa kipindi kimoja kuanzia Jumatatu hadi Alhamisi ni dakika 40 kwa shifti ya asubuhi; ni dakika 35 kwa shifti ya mchana. Siku ya Ijumaa muda wa kila kipindi utakuwa dakika 30 tu. Utawala wa skuli unatakiwa kufidia muda wa masomo utakaopotea kutokana na dharura, sikukuu za kidini au sikukuu za kiserikali.

KATIBU MKUU

WIZARA YA ELIMU NA MAFUNZO YA AMALI

ZANZIBAR

DARASA LA TANO

UJUZI

Baada ya kusoma somo la Historia katika Darasa la V wanafunzi wataonesha ujuzi wa:

1. Kubainisha na kuelezea maendeleo ya kijamii na kiuchumi ya Zanzibar na Tanganyika katika Zama za chuma.
2. Kubainisha na kueleza taarifa kuhusu uhusiano kati ya Wazanzibari na jamii za nje kabla ya 1880.
3. Kubainisha na kueleza taarifa kuhusu uhusiano kati ya Watanganyika na jamii za nje kabla ya 1880.
4. Kuainisha na kueleza malengo na athari za ujio wa vitangulizi vya ukoloni Tanzania na kwingineko Afrika.
5. Kutumia matumizi ya maktaba na vifaa vya TEHAMA ili kupata maarifa na stadi za kihistoria.

MALENGO

Malengo ya kufundisha somo la Historia katika Darasa la V ni kuwezesha wanafunzi:

1. Kufahamu maendeleo ya binadamu kiuchumi na kijamii katika Zama za chuma.
2. Kuelewa uhusiano kati ya Wazanzibari na jamii za Asia na Ulaya na athari zake hadi 1880.
3. Kuelewa uhusiano kati ya Watanganyika na jamii za Asia na Ulaya na athari zake hadi 1880.
4. Kufahamu madhumuni ya vitangulizi vya ukoloni Afrika na athari zake.
5. Kufahamu matumizi ya maktaba na vifaa vya TEHAMA ili kupata maarifa na stadi za kihistoria.

MADA KUU/ MADA NDOGO	MALENGO MAHSUSI	MBINU ZA KUFUNDISHIA/ KUJIFUNZIA	VIFAA/ ZANA	UPIMAJI	VIPINDI
1. ZAMA ZA CHUMA a) Ugunduzi wa Chuma.	Mwanafunzi aweze: (i) Kueleza maana ya zama za chuma.	Kwa kutumia mbinu ya bungua bongo mwalimu awaongoze wanafunzi kueleza maana ya zama za chuma.	1. Picha za zana za chuma.	Je, mwanafunzi anaweza kueleza maana ya zama za chuma?	2
	(ii) Kuzitaja sehemu za mwanzo zilizopata utaalamu wa chuma katika Afrika Mashariki.	1. Kwa kutumia mbinu ya kujisomea katika maktaba mwalimu awaongoze wanafunzi kupata maarifa kuhusu sehemu za mwanzo zilizopata utaalamu wa chuma katika Afrika Mashariki. 2. Kwa kutumia mbinu ya majadiliano ya vikundi mwalimu awaongoze wanafunzi kutaja sehemu za mwanzo zilizopata utaalamu wa chuma katika Afrika Mashariki.	1. Vitabu vya kiada. 2. Makala yenye taarifa za zama za chuma. 3. Makala katika maandishi ya Braille. 4. Ramani ya Afrika Mashariki. 5. Ramani mguso.	Je, mwanafunzi anaweza kuzitaja sehemu za mwanzo zilizopata utaalamu wa chuma katika Afrika Mashariki?	

MADA KUU/ MADA NDOGO	MALENGO MAHSUSI	MBINU ZA KUFUNDISHIA/ KUJIFUNZIA	VIFAA/ ZANA	UPIMAJI	VIPINDI
b) Kuenea kwa Utaalamu wa Chuma.	Mwnafunzi aweze: (i) Kueleza namna utaalamu wa chuma ulivyoenea.	1. Kwa kutumia mbinu ya kujisomea katika maktaba kwa vikundi mwalimu awaongoze wanafunzi kukusanya taarifa za namna ya utaalamu wa chuma ulivyoenea. 2. Kwa kutumia mbinu ya majadiliano ya vikundi mwalimu awaongoze wanafunzi kueleza namna utaalamu wa chuma ulivyoenea.	1. Vitabu vyenye taarifa za zama za chuma. 2. Vitabu katika maandishi ya Braille. 3. Ramani ya Afrika Mashariki. 4. Ramani mguso.	Je, mwanafunzi anaweza kueleza namna ya utaalamu wa chuma ulivyoenea?	3
	(ii) Kueleza matokeo ya kuenea kwa utaalamu wa chuma.	1. Kwa kutumia mbinu ya kusoma maandiko mwalimu awaongoze wanafunzi kupata maarifa kuhusu matokeo ya kuenea kwa utaalamu wa chuma. 2. Kwa kutumia mbinu ya majadiliano ya vikundi mwalimu awaongoze wanafunzi waweze kueleza matokeo ya kuenea kwa	1. Kitini chenye taarifa za zama za chuma. 2. Kitini katika maandishi ya Braille. 3. Picha mbali mbali za zana za chuma. 4. Picha za shughuli mbali mbali za	Je, mwanafunzi anaweza kueleza matokeo ya kuenea kwa utaalamu wa chuma?	

MADA KUU/ MADA NDOGO	MALENGO MAHSUSI	MBINU ZA KUFUNDISHIA/ KUJIFUNZIA	VIFAA/ ZANA	UPIMAJI	VIPINDI
		utaalamu wa chuma.	kiuchumi. 5. Picha mguso za zana na shughuli za kiuchumi.		
c) Umuhimu wa Matumizi ya Chuma.	Mwanafunzi aweze kueleza umuhimu wa matumizi ya chuma.	Kwa kutumia mbinu ya majadiliano ya vikundi mwalimu awaongoze wanafunzi kueleza umuhimu wa matumizi ya chuma.	1. Picha za zana za kilimo. 2. Picha za silaha za chuma. 3. Picha mguso.	Je, mwanafunzi anaweza kueleza umuhimu wa matumizi ya chuma?	3
d) Mabadiliko ya Kimaendeleo katika Zama za Chuma.	Mwanafunzi aweze kueleza maendeleo yaliyotokana na matumizi ya chuma.	Kwa kutumia mbinu ya majadiliano ya vikundi mwalimu awaongoze wanafunzi kueleza mabadiliko ya kimaendeleo katika zama za chuma.	Picha za shughuli mbali mbali za kiuchumi kuonesha matumizi ya zana za chuma.	Je, mwanafunzi anaweza kueleza maendeleo yaliyotokana na matumizi ya chuma?	3
2. MIFUMO YA KIUCHUMI NA KIUTAWALA KATIKA ZANZIBAR NA	Mwanafunzi aweze: (i) Kueleza maana ya ujima.	Kwa kutumia mbinu ya kusoma maandiko mwalimu awaongoze wanafunzi kueleza maana ya ujima.	1. Makala kuhusu ujima. 2. Makala kuhusu ujima yaliyoandikwa	Je, mwanafunzi anaweza kueleza maana ya ujima?	6

MADA KUU/ MADA NDOGO	MALENGO MAHSUSI	MBINU ZA KUFUNDISHIA/ KUJIFUNZIA	VIFAA/ ZANA	UPIMAJI	VIPINDI
TANGANYIKA HADI 1880. a) Ujima.			kwa Braille.		
	(ii) Kuorodhesha sifa za ujima.	1. Kwa kutumia mbinu ya kusoma maandiko mwalimu awaongoze wanafunzi kusoma maandiko yanayohusu sifa za ujima. 2. Kwa kutumia mbinu ya bungua bongo mwalimu awaongoze wanafunzi kuorodhesha sifa za ujima.	1. Makala kuhusu ujima. 2. Makala kuhusu ujima katika maandishi ya Braille.	Je, mwanafunzi anaweza kuorodhesha sifa za ujima?	
	(iii) Kueleza shughuli za kiuchumi wakati wa ujima.	Kwa kutumia mbinu ya kusoma maandiko mwalimu awaongoze wanafunzi kueleza shughuli za kiuchumi wakati wa ujima.	1. Picha za shughuli za kiuchumi wakati wa ujima. 2. Picha mguso.	Je, mwanafunzi anaweza kueleza shughuli za kiuchumi wakati wa ujima?	
	(iv) Kueleza aina ya uongozi katika mfumo wa ujima.	1. Kwa kutumia mbinu ya kusoma maandiko mwalimu awaongoze wanafunzi kueleza aina ya uongozi katika mfumo wa ujima.	1. Picha ya kiongozi wa ukoo akihutubia watu wa ukoo wake. 2. Picha mguso ya	Je, mwanafunzi anaweza kueleza aina ya uongozi katika mfumo wa ujima?	

MADA KUU/ MADA NDOGO	MALENGO MAHSUSI	MBINU ZA KUFUNDISHIA/ KUJIFUNZIA	VIFAA/ ZANA	UPIMAJI	VIPINDI
		2. Kwa kutumia mbinu ya majadiliano ya vikundi mwalimu awaongoze wanafunzi kueleza aina ya uongozi katika mfumo wa ujima.	kiongozi wa ukoo. 3. Kielelezo cha muundo wa uongozi katika mfumo wa ujima. 4. Kielelezo mguso cha muundo wa uongozi katika ujima.		
b) Ukabaila/Umwinyi.	Mwanafunzi aweze: (i)Kueleza maana ya ukabaila/umwinyi.	Kwa kutumia mbinu ya kusoma maandiko mwalimu awaongoze wanafunzi kueleza maana ya ukabaila/umwinyi.	Picha ya nokoa akifanya kazi katika shamba la kabaila/ mwinyi.	Je, mwanafunzi anaweza kueleza maana ya ukabaila/ umwinyi?	5
	(ii) Kuorodhesha sifa za ukabaila/umwinyi.	Kwa kutumia mbinu ya kusoma maandiko mwalimu awaongoze wanafunzi kuorodhesha sifa za ukabaila/ umwinyi.	1. Kitabu chenye habari kuhusu mfumo wa ukabaila/umwinyi. 2. Makala katika maandishi ya Braille.	Je, mwanafunzi anaweza kuorodhesha sifa za ukabaila/ umwinyi?	

MADA KUU/ MADA NDOGO	MALENGO MAHSUSI	MBINU ZA KUFUNDISHIA/ KUJIFUNZIA	VIFAA/ ZANA	UPIMAJI	VIPINDI
	(iii) Kueleza shughuli za kiuchumi katika mfumo wa ukabaila /umwinyi.	1. Kwa kutumia mbinu ya mhadhara mfupi mwalimu atoe vidokezo vya shughuli za kiuchumi katika mfumo wa ukabaila /umwinyi. 2. Kwa kutumia mbinu ya majadiliano ya vikundi mwalimu awaongoze wanafunzi kueleza shughuli za kiuchumi katika mfumo wa ukabaila/umwinyi.	1. Picha za shughuli za kiuchumi katika mfumo wa ukabaila/umwinyi. 2. Picha mguso za shughuli za kiuchumi katika umwinyi/ukabaila.	Je, mwanafunzi anaweza kueleza shughuli za kiuchumi katika mfumo wa ukabaila/ umwinyi?	
	(iv) Kueleza aina ya utawala katika mfumo wa ukabaila/umwinyi.	1. Kwa kutumia mbinu ya kusoma maandiko mwalimu awaongoze wanafunzi kukusanya taarifa kuhusu aina ya utawala katika mfumo wa ukabaila/umwinyi. 2. Kwa kutumia mbinu ya maswali na majibu mwalimu awaongoze wanafunzi kueleza aina ya utawala katika mfumo	1. Makala mbali mbali kuhusu mfumo wa ukabaila umwinyi. 2. Makala katika maandishi ya Braille.	Je, mwanafunzi anaweza kueleza aina ya utawala katika mfumo wa ukabaila/ umwinyi?	

MADA KUU/ MADA NDOGO	MALENGO MAHSUSI	MBINU ZA KUFUNDISHIA/ KUJIFUNZIA	VIFAA/ ZANA	UPIMAJI	VIPINDI
		wa ukabaila/umwinyi.			
3. UINGIAJI WA WAGENI ZANZIBAR a) Wageni Kutoka Asia Walioingia Zanzibar.	Mwanafunzi aweze: (i) Kutaja wageni wa awali walioingia Zanzibar kutoka Asia.	Kwa kutumia mbinu ya masimulizi mwalimu awaongoze wanafunzi kutaja wageni wa awali walioingia Zanzibar kutoka Asia.	1. Ramani ya Dunia. 2. Ramani mguso.	Je, mwanafunzi anaweza kutaja wageni wa awali walioingia Zanzibar kutoka Asia?	5
	(ii) Kueleza namna wageni kutoka Asia walivyokuja Zanzibar.	Kwa kutumia mbinu ya utafiti mdogo mwalimu awaongoze wanafunzi kueleza namna wageni kutoka Asia walivyokuja Zanzibar.	1. Ramani ya dunia inayoonesha pepo za msimu. 2. Ramani mguso. 3. Picha ya jahazi. 4. Picha/mchoro mguso. 5. Majahazi halisi.	Je, mwanafunzi anaweza kueleza namna wageni kutoka Asia walivyokuja Zanzibar?	
	(iii) Kutaja bidhaa zilizoletwa na wageni kutoka Asia na zile zilizochukuliwa kutoka Zanzibar.	Kwa kutumia mbinu ya ziara ya kimasomo mwalimu awaongoze wanafunzi kubainisha bidhaa mbali mbali zilizoletwa na wageni kutoka Asia na zile zilizochukuliwa kutoka	1. Picha za bidhaa mbali mbali kutoka Asia na Zanzibar. 2. Picha mguso. 3. Bidhaa halisi.	Je, mwanafunzi anaweza kutaja bidhaa zilizoletwa kutoka Asia na zile	

MADA KUU/ MADA NDOGO	MALENGO MAHSUSI	MBINU ZA KUFUNDISHIA/ KUJIFUNZIA	VIFAA/ ZANA	UPIMAJI	VIPINDI
		Zanzibar.		zilizochukuliwa kutoka Zanzibar?	
	(iv) Kueleza athari za kuingia kwa wageni kutoka Asia.	Kwa kutumia mbinu ya kusoma maandiko mwalimu awaongoze wanafunzi kueleza athari za kuingia kwa wageni Zanzibar.	1. Makala yanayohusu biashara kati ya Asia na Zanzibar. 2. Makala katika maandishi ya Braille.	Je, mwanafunzi anaweza kueleza athari za kuingia kwa wageni kutoka Asia?	
b) Biashara ya Watumwa Afrika Mashariki.	Mwanafunzi aweze: (i) Kueleza maana ya biashara ya watumwa.	1. Kwa kutumia mbinu ya filamu inayohusu biashara ya utumwa mwalimu awaongoze wanafunzi kutafakari maana ya biashara ya watumwa. 2. Kwa kutumia mbinu ya bungua bongo mwalimu awaongoze wanafunzi kueleza maana ya biashara ya watumwa.	Filamu ya biashara ya watumwa.	Je, mwanafunzi anaweza kueleza maana ya biashara ya watumwa?	3

MADA KUU/ MADA NDOGO	MALENGO MAHSUSI	MBINU ZA KUFUNDISHIA/ KUJIFUNZIA	VIFAA/ ZANA	UPIMAJI	VIPINDI
	(ii) Kueleza sababu zilizopelekea kuibuka kwa biashara ya watumwa.	1. Kwa kutumia mbinu ya mhadhara mfupi mwalimu atoe vidokezo vya sababu za kuibuka kwa biashara ya watumwa. 2. Kwa kutumia mbinu ya majadiliano ya vikundi mwalimu awaongoze wanafunzi kueleza sababu zilizopelekea kuibuka kwa biashara ya watumwa.	1. Makala kuhusu biashara ya watumwa. 2. Makala katika maandishi ya Braille.	Je, mwanafunzi anaweza kueleza sababu zilizopelekea kuibuka kwa biashara ya watumwa?	
c) Wageni kutoka Ulaya Walioingia Zanzibar.	Mwanafunzi aweze: (i) Kutaja wageni walioingia Zanzibar kutoka Ulaya.	Kwa kutumia mbinu ya bungua bongo mwalimu awaongoze wanafunzi kutaja wageni walioingia Zanzibar kutoka Ulaya.	1. Ramani ya dunia. 2. Ramani mguso.	Je, mwanafunzi anaweza kutaja wageni walioingia Zanzibar kutoka Ulaya?	5
	(ii) Kueleza namna wageni walivyokuja Zanzibar kutoka Ulaya.	Kwa kutumia mbinu ya bungua bongo mwalimu awaongoze wanafunzi kueleza namna wageni walivyokuja Zanzibar kutoka Ulaya.	1. Ramani ya dunia inayoonesha pepo za msimu. 2. Ramani mguso. 3. Picha mguso za	Je, mwanafunzi anaweza kueleza namna wageni walivyokuja	

MADA KUU/ MADA NDOGO	MALENGO MAHSUSI	MBINU ZA KUFUNDISHIA/ KUJIFUNZIA	VIFAA/ ZANA	UPIMAJI	VIPINDI
			meli. 4. Picha za meli.	Zanzibar kutoka Ulaya?	
	(iii) Kutaja bidhaa walizokuja nazo wageni kutoka Ulaya na zilizochukuliwa Zanzibar kupelekwa Ulaya.	Kwa kutumia mbinu ya ziara ya kimasomo mwalimu awaongoze wanafunzi kuainisha bidhaa zilizoletwa na wageni kutoka Ulaya na zilizochukuliwa Zanzibar kupelekwa Ulaya.	1. Picha za bidhaa mbali mbali Ulaya na Zanzibar. 2. Picha/michoro mguso ya bidhaa za Ulaya na Zanzibar. 3. Nyumba za makumbusho.	Je, mwanafunzi anaweza kutaja bidhaa walizokuja nazo wageni kutoka Ulaya na zilizochukuliwa Zanzibar kupelekwa Ulaya?	
	(iv) Kueleza sababu za kuja kwa wageni kutoka Ulaya.	Kwa kutumia mbinu ya majadiliano ya vikundi mwalimu awaongoze wanafunzi kueleza sababu za kuja kwa wageni Zanzibar kutoka Ulaya.	1. Kitini kinachohusu kuja kwa wageni Zanzibar kutoka Ulaya. 2. Kitini katika maandishi ya Braille. 3. Kitabu cha kiada. 4. Kitabu cha kiada	Je, mwanafunzi anaweza kueleza sababu za kuja kwa wageni Zanzibar kutoka Ulaya?	

MADA KUU/ MADA NDOGO	MALENGO MAHSUSI	MBINU ZA KUFUNDISHIA/ KUJIFUNZIA	VIFAA/ ZANA	UPIMAJI	VIPINDI
			katika maandishi ya Braille.		
	(v) Kueleza athari za kuingia kwa wageni kutoka Ulaya.	1. Kwa kutumia mbinu ya kusoma maandiko mbali mbali mwalimu awaongoze wanafunzi kupata maarifa kuhusu kuingia kwa wageni Zanzibar kutoka Ulaya. 2. Kwa kutumia mbinu ya majadiliano ya vikundi mwalimu awaongoze wanafunzi kueleza athari za kuingia wageni kutoka Ulaya.	1. Makala yanayohusu athari za kuingia wageni kutoka Ulaya. 2. Makala katika maandishi ya Braille kuhusu athari za kuingia wageni kutoka Ulaya. 3. Kitabu cha kiada. 4. Kitabu wa kiada katika maandishi ya Braille.	Je, mwanafunzi anaweza kueleza athari za kuingia kwa wageni kutoka Ulaya?	
4. UINGIAJI WA WAGENI TANGANYIKA NA ATHARI ZAKE	Mwanafunzi aweze: (i) Kutaja wageni wa awali walioingia Tanganyika kutoka Asia.	Kwa kutumia mbinu ya bungua bongo mwalimu awaongoze wanafunzi kutaja wageni wa awali walioingia Tanganyika kutoka Asia.	1. Ramani ya dunia. 2. Ramani mguso. 3. Kitabu cha kiada. 4. Kitabu wa kiada katika maandishi	Je, mwanafunzi anaweza kutaja wageni wa awali walioingia Tanganyika	5

MADA KUU/ MADA NDOGO	MALENGO MAHSUSI	MBINU ZA KUFUNDISHIA/ KUJIFUNZIA	VIFAA/ ZANA	UPIMAJI	VIPINDI
a) Wageni kutoka Asia Walioingia Tanganyika.			ya Braille.	kutoka Asia?	
	(ii) Kueleza namna wageni walivyokuja kutoka Asia.	Kwa kutumia mbinu ya kujisomea makala na vitabu mwalimu awaongoze wanafunzi kueleza namna wageni walivyokuja kutoka Asia.	1. Ramani inayoonesha pepo za msimu. 2. Picha za jahazi. 3. Picha mguso. 4. Kitabu cha kiada. 5. Kitabu cha kiada katika maandishi ya Braille.	Je, mwanafunzi anaweza kueleza namna wageni walivyokuja kutoka Asia?	
	(iii) Kutaja bidhaa zilizotolewa kutoka Asia na zile zilizotoka Tanganyika kupelekwa Asia.	Kwa kutumia mbinu ya ziara ya kimasomo mwalimu awaongoze wanafunzi kubainisha bidhaa zilizoletwa kutoka Asia na zilizopelekwa Asia kutoka Tanganyika.	1. Kitabu cha kiada. 2. Kitabu cha kiada katika maandishi ya Braille. 3. Nyumba za makumbusho.	Je, mwanafunzi anaweza kutaja bidhaa zilizoletwa kutoka Asia na zilizopelekwa Asia kutoka Tanganyika?	
	(iv) Kueleza athari za kuingia kwa wageni kutoka Asia.	1. Kwa kutumia mbinu ya kusoma maandiko mbali mbali mwalimu awaongoze wanafunzi	1. Kitabu cha kiada. 2. Kitabu cha kiada katika maandishi ya	Je, mwanafunzi anaweza kueleza athari za	

MADA KUU/ MADA NDOGO	MALENGO MAHSUSI	MBINU ZA KUFUNDISHIA/ KUJIFUNZIA	VIFAA/ ZANA	UPIMAJI	VIPINDI
		kupata taarifa kuhusu athari za kuingia kwa wageni Tanganyika. 2. Kwa kutumia mbinu ya majadiliano ya vikundi mwalimu awaongoze wanafunzi kueleza athari za kuingia kwa wageni kutoka Asia.	Braille.	kuingia kwa wageni kutoka Asia?	
b) Wageni Kutoka Ulaya Walioingia Tanganyika.	Mwanafunzi aweze: (i) Kutaja mataifa ya Ulaya yaliyoingia Tanganyika.	Kwa kutumia mbinu ya bungua bongo mwalimu awaongoze wanafunzi kutaja mataifa ya Ulaya yaliyoingia Tanganyika.	1. Ramani ya dunia. 2. Ramani mguso.	Je, mwanafunzi anaweza kutaja mataifa ya Ulaya yaliyoingia Tanganyika?	4
	(ii) Kubainisha sababu za kuingia kwa wageni kutoka Ulaya.	1. Kwa kutumia mbinu ya kusoma maandiko mwalimu awaongoze wanafunzi kupata maarifa kuhusu sababu za kuingia wageni Tanganyika kutoka Ulaya. 2. Kwa kutumia mbinu ya	1. Makala kuhusu sababu za kuingia kwa wageni kutoka Ulaya kuja Tanganyika. 2. Makala katika maandishi ya Braille.	Je, mwanafunzi anaweza kubainisha sababu za kuingia kwa wageni kutoka Ulaya?	

MADA KUU/ MADA NDOGO	MALENGO MAHSUSI	MBINU ZA KUFUNDISHIA/ KUJIFUNZIA	VIFAA/ ZANA	UPIMAJI	VIPINDI
		majadiliano ya vikundi mwalimu awaongoze wanafunzi kubainisha sababu za kuingia wageni Tanganyika kutoka Ulaya.			
	(iii) Kueleza athari za kuingia Tanganyika wageni kutoka Ulaya.	1. Kwa kutumia mbinu ya kusoma maandiko mwalimu awaongoze wanafunzi kupata maarifa juu ya athari za kuingia kwa wageni kutoka Ulaya. 2. Kwa kutumia mbinu ya majadiliano ya vikundi mwalimu awaongoze wanafunzi kueleza athari za kuingia Tanganyika wageni kutoka Ulaya.	1. Makala kuhusu athari za wageni kutoka Ulaya. 2. Makala katika maandishi ya Braille. 3. Kitabu cha kiada. 4. Kitabu cha kiada katika maandishi ya Braille.	Je, mwanafunzi anaweza kueleza athari za kuingia Tanganyika wageni kutoka Ulaya?	
5. VITANGULIZI VYA UKOLONI a) Maana ya Vitangulizi vya Ukoloni.	(i) Mwanafunzi aweze kueleza maana ya vitangulizi vya ukoloni.	Kwa kutumia mbinu ya kusoma maandiko mwalimu awaongoze wanafunzi kueleza maana ya vitangulizi vya ukoloni.	1. Kitini kinachohusu vitangulizi vya ukoloni.	Je, mwanafunzi anaweza kueleza maana ya vitangulizi vya ukoloni?	3

MADA KUU/ MADA NDOGO	MALENGO MAHSUSI	MBINU ZA KUFUNDISHIA/ KUJIFUNZIA	VIFAA/ ZANA	UPIMAJI	VIPINDI
			2. Kitini katika maandishi ya Braille.		
b) Makundi ya Vitangulizi vya Ukoloni.	Mwanafunzi aweze: (i) Kubainisha makundi ya vitangulizi vya ukoloni na mifano yake.	1. Kwa kutumia mbinu ya kusoma maandiko mwalimu awaongoze wanafunzi kubainisha makundi ya vitangulizi vya ukoloni. 2. Kwa kutumia mbinu ya majadiliano ya vikundi mwalimu awaongoze wanafunzi kubainisha makundi tofauti ya vitangulizi vya ukoloni.	1. Makala yenye maandiko yanayohusu vitangulizi vya ukoloni. 2. Makala katika maandishi ya Braille. 3. Picha za vitangulizi vya ukoloni. 4. Picha mguso.	Je, mwanafunzi anaweza kubainisha makundi tofauti ya vitangulizi vya ukoloni na mifano yake?	4
	(ii) Kueleza madhumuni ya kila kikundi na athari zake.	1. Kwa kutumia mbinu ya bungua bongo mwalimu awaongoze wanafunzi kueleza madhumuni ya kila kikundi. 2. Kwa kutumia mbinu ya	1. Vitini na vitabu kuhusu madhumuni ya makundi ya vitangulizi vya ukoloni.	Je, mwanafunzi anaweza kueleza madhumuni ya kila kikundi na athari zake?	

MADA KUU/ MADA NDOGO	MALENGO MAHSUSI	MBINU ZA KUFUNDISHIA/ KUJIFUNZIA	VIFAA/ ZANA	UPIMAJI	VIPINDI
		changanya kete mwalimu awaongoze wanafunzi kueleza athari za kila kikundi.	2. Vitini na vitabu katika maandishi ya Braille.		
6. KUGOMBANIWA NA KUGAWANYWA KWA AFRIKA a) Mabeberu Kugombania Afrika.	Mwanafunzi aweze: (i) Kueleza maana ya ubeberu.	Kwa kutumia mbinu ya bungua bongo mwalimu awaongoze wanafunzi kueleza maana ya ubeberu.	1. Kitabu cha kiada. 2. Kitabu cha kiada katika maandishi ya Braille.	Je, mwanafunzi anaweza kueleza maana ya ubeberu?	4
	(ii) Kutaja mataifa ya Ulaya yaliyogombania Afrika.	Kwa kutumia mbinu ya kusoma maandiko mwalimu awaongoze wanafunzi kutaja mataifa ya Ulaya yaliyogombania Afrika.	1. Ramani ya nchi za Ulaya. 2. Ramani mguso. 3. Makala mbali mbali zinazohusu mataifa ya Ulaya yaliyogombania Afrika.	Je, mwanafunzi anaweza kutaja mataifa ya Ulaya yaliyogombania Afrika?	
	(iii) Kueleza sehemu za Afrika zilizogombaniwa zaidi na sababu zake.	1. Kwa kutumia mbinu ya kusoma ramani mwalimu awaongoze wanafunzi kueleza sehemu za Afrika zilizogombaniwa zaidi na sababu zake.	1. Ramani ya Afrika inayoonesha sehemu zilizogombaniwa na mabeberu. 2. Ramani mguso.	Je, mwanafunzi anaweza kueleza sehemu za Afrika zilizogombaniwa zaidi na sababu	

MADA KUU/ MADA NDOGO	MALENGO MAHSUSI	MBINU ZA KUFUNDISHIA/ KUJIFUNZIA	VIFAA/ ZANA	UPIMAJI	VIPINDI
		2. Kwa kutumia mbinu ya majadiliano ya vikundi mwalimu awaongoze wanafunzi kuonesha na kuorodhesha sehemu za Afrika zilizogombaniwa zaidi na sababu zake.	3. Makala na vitabu kuhusu sehemu za Afrika zilizogombaniwa zaidi. 4. Maandiko katika maandishi ya Braille.	zake?	
	(iv) Kuchora ramani ya Afrika kuonesha maeneo yaliyogombaniwa zaidi.	Kwa kutumia mbinu ya kusoma maandiko yenye ramani ya Afrika mwalimu awaongoze wanafunzi kuchora ramani ya Afrika kuonesha maeneo yaliyogombaniwa zaidi.	1. Ramani ya Afrika kuonesha maeneo yaliyogombaniwa zaidi. 2. Ramani mguso. 3. Vifaa vya kuchorea ramani. 4. Mashine ya Braille.	Je, mwanafunzi anaweza kuchora ramani ya Afrika kuonesha maeneo yaliyogombaniwa zaidi?	
b) Mabeberu Kugawana Afrika.	Mwanafunzi aweze: (i) Kuelezea madhumuni ya mkutano wa Berlin wa 1884 – 1885.	Kwa kutumia mbinu ya kusoma maandiko mwalimu awaongoze wanafunzi kueleza madhumuni ya mkutano wa Berlin wa 1884 –	1. Makala kuhusu Mkutano wa Berlin wa 1884 – 1885.	Je, mwanafunzi anaweza kueleza madhumuni ya	3

MADA KUU/ MADA NDOGO	MALENGO MAHSUSI	MBINU ZA KUFUNDISHIA/ KUJIFUNZIA	VIFAA/ ZANA	UPIMAJI	VIPINDI
		1885.	2. Makala katika maandishi ya Braille. 3. Ramani ya Ujerumani inayoonesha mji wa Berlin. 4. Picha ya Chancellor Bismark. 5. Picha mguso.	Mkutano wa Berlin wa 1884 – 1885?	
	(ii) Kujadili sababu zilizopelekea mataifa ya Ulaya kugawana bara la Afrika.	1. Kwa kutumia mbinu ya kazi maalum mwalimu awaongoze wanafunzi kukusanya taarifa kuhusu sababu za mataifa ya Ulaya kugawana Bara la Afrika. 2. Kwa kutumia mbinu ya majadiliano ya pamoja mwalimu awaongoze wanafunzi kujadili sababu zilizopelekea mataifa ya Ulaya kugawana Bara la Afrika.	1. Nakala za maswali ya kujadili. 2. Maswali katika maandishi ya Braille. 3. Makala kuhusu sababu zilizopelekea mataifa ya Ulaya kugawana Afrika. 4. Makala katika	Je, mwanafunzi anaweza kujadili sababu zilizopelekea mataifa ya Ulaya kugawana bara la Afrika?	

MADA KUU/ MADA NDOGO	MALENGO MAHSUSI	MBINU ZA KUFUNDISHIA/ KUJIFUNZIA	VIFAA/ ZANA	UPIMAJI	VIPINDI
			maandishi ya Braille.		
7. UVAMIZI WA KIKOLONI ZANZIBAR NA TANGANYIKA a) Uvamizi Zanzibar na Tanganyika.	Mwanafunzi aweze: (i) Kutaja mataifa yaliyovamia na kutawala Zanzibar na Tanganyika.	Kwa kutumia mbinu ya maswali na majibu mwalimu awaongoze wanafunzi kutaja mataifa yaliyovamia na kutawala Zanzibar na Tanganyika.	1. Kitabu cha kiada. 2. Kitabu cha kiada katika maandishi ya Braille.	Je, mwanafunzi anaweza kutaja mataifa yaliyovamia na kutawala Zanzibar na Tanganyika?	4
	(ii) Kueleza sababu za uvamizi wa kikoloni Zanzibar naTanganyika.	1. Kwa kutumia mbinu ya kusoma maandiko mwalimu awaongoze wanafunzi kupata maarifa kuhusu sababu za uvamizi wa kikoloni Zanzibar na Tanganyika. 2. Kwa kutumia mbinu ya matembezi ya ukumbini mwalimu awaongoze wanafunzi kueleza sababu za uvamizi wa kikoloni Zanzibar na	1. Makala kuhusu sababu za uvamizi wa kikoloni Zanzibar na Tanganyika. 2. Makala katika maandishi ya Braille.	Je, mwanafunzi anaweza kueleza sababu za uvamizi wa kikoloni Zanzibar na Tanganyika?	

MADA KUU/ MADA NDOGO	MALENGO MAHSUSI	MBINU ZA KUFUNDISHIA/ KUJIFUNZIA	VIFAA/ ZANA	UPIMAJI	VIPINDI
		Tanganyika.			
	(iii) Kueleza mbinu zilizotumika kufanya uvamizi Zanzibar naTanganyika.	1. Kwa kutumia mbinu ya kusoma maandiko katika vikundi mwalimu awaongoze wanafunzi kujadiliana na kuorodhesha mbinu walizotumia wavamizi kuvamia Zanzibar na Tanganyika. 2. Kwa kutumia mbinu ya igizo dhima mwalimu awaongoze wanafunzi kueleza mbinu zilizotumika kufanya uvamizi Zanzibar na Tanganyika.	1. Makala kuhusu mbinu zilizotumika kufanya uvamizi Zanzibar na Tanganyika. 2. Makala ya Braille.	Je, mwanafunzi anaweza kueleza mbinu zilizotumika kufanya uvamizi Zanzibar na Tanganyika?	
b) Mikataba ya Kuigawa Afrika Mashariki.	Mwanafunzi aweze: (i) Kuorodhesha mikataba ya kuigawa Afrika Mashariki.	Kwa kutumia mbinu ya kusoma maandiko mwalimu awaongoze wanafunzi kuorodhesha mikataba ya kuigawa Afrika Mashariki.	1. Ramani za Afrika Mashariki baada ya mkataba wa 1884 na baada ya mkataba wa 1890. 2. Ramani mguso.	Je, mwanafunzi anaweza kuorodhesha mikataba ya kuigawa Afrika Mashariki?	4

MADA KUU/ MADA NDOGO	MALENGO MAHSUSI	MBINU ZA KUFUNDISHIA/ KUJIFUNZIA	VIFAA/ ZANA	UPIMAJI	VIPINDI
			3. Makala kuhusu mikataba ya kuigawa Afrika Mashariki. 4. Makala katika maandishi ya Braille.		
	(ii) Kueleza vipengele vya kila mkataba.	1. Kwa kutumia mbinu ya kusoma maandiko mwalimu awaongoze wanafunzi kupata maarifa kuhusu vipengele vya mikataba ya Wajerumani na Waingereza ya mwaka 1886 na 1890. 2. Kwa kutumia mbinu ya matembezi ya ukumbini mwalimu awaongoze wanafunzi kueleza vipengele vya mikataba ya Wajerumani na Waingereza.	1. Nakala za mikataba ya kikoloni. 2. Mikataba katika maandishi ya Braille. 3. Ramani ya Afrika Mashariki baada ya Mkataba wa 1884 na baada ya Mkataba wa 1890. 4. Ramani mguso.	Je, mwanafunzi anaweza kueleza vipengele vya kila mkataba?	

MADA KUU/ MADA NDOGO	MALENGO MAHSUSI	MBINU ZA KUFUNDISHIA/ KUJIFUNZIA	VIFAA/ ZANA	UPIMAJI	VIPINDI
	(iii) Kueleza matokeo ya mikataba ya kuigawa Afrika Mashariki ya Wajerumani na Waingereza.	Kwa kutumia mbinu ya bungua bongo mwalimu awaongoze wanafunzi kueleza matokeo ya mikataba ya kuigawa Afrika Mashariki ya Wajerumani na Waingereza.	1. Kitabu cha kiada. 2. Kitabu cha kiada katika maandishi ya Braille.	Je, mwanafunzi anaweza kueleza matokeo ya mikataba ya kuigawa Afrika Mashariki kati ya Wajerumani na Waingereza?	
8. UKOLONI TANGANYIKA NA ZANZIBAR a) Utawala wa Kikoloni.	Mwanafunzi aweze: (i) Kueleza mbinu zilizotumika kuanzisha utawala wa kikoloni Tanganyika na Zanzibar.	Kwa kutumia mbinu ya kualika mgeni mwalimu awaongoze wanafunzi kueleza mbinu zilizotumika kuanzisha utawala wa kikoloni Tanganyika na Zanzibar.	1. Picha ya Karl Peters. 2. Picha ya Sultan Mangungo. 3. Picha mguso. 4. Mkataba wa Karl Peters na Sultani Mangungo. 5. Mkataba katika Braille. 6. Kitabu cha kiada. 7. Kitabu cha kiada katika maandishi ya Braille.	Je, mwanafunzi anaweza kueleza mbinu zilizotumika kuanzisha utawala wa kikoloni Tanganyika na Zanzibar?	4

MADA KUU/ MADA NDOGO	MALENGO MAHSUSI	MBINU ZA KUFUNDISHIA/ KUJIFUNZIA	VIFAA/ ZANA	UPIMAJI	VIPINDI
	(ii) Kueleza miundo ya tawala za kikoloni Tanganyika na Zanzibar.	Kwa kutumia mbinu ya utafiti mwalimu awaongoze wanafunzi kueleza miundo ya tawala za kikoloni Tanganyika na Zanzibar.	1. Chati ya muundo wa utawala wa kikoloni Tanganyika. 2. Chati mguso. 3. Picha ya Dolnald Cameroon. 4. Picha mguso. 5. Kitabu cha kiada. 6. Kitabu cha kiada katika maandishi ya Braille. 7. Chati ya muundo wa utawala wa kikoloni Zanzibar. 8. Chati mguso. 9. Maswali ya utafiti.	Je, mwanafunzi anaweza kueleza miundo ya tawala za kikoloni Tanganyika na Zanzibar?	
	(iii) Kueleza mifumo ya tawala za kikoloni Tanganyika na Zanzibar.	1. Kwa kutumia mbinu ya kusoma maandiko mwalimu awaongoze wanafunzi kupata	1. Picha ya Dolnald Cameroon. 2. Picha mguso.	Je, mwanafunzi anaweza kueleza mifumo	

MADA KUU/ MADA NDOGO	MALENGO MAHSUSI	MBINU ZA KUFUNDISHIA/ KUJIFUNZIA	VIFAA/ ZANA	UPIMAJI	VIPINDI
		maarifa ya mifumo ya tawala za kikoloni Tanganyika na Zanzibar. 2. Kwa kutumia mbinu ya majadiliano ya vikundi mwalimu awaongoze wanafunzi kueleza mifumo ya tawala za kikoloni Tanganyika na Zanzibar.	3. Kitabu cha kiada. 4. Kitabu cha kiada katika maandishi ya Braille.	ya tawala za kikoloni Tanganyika na Zanzibar?	
b) Uchumi wa Kikoloni.	Mwanafunzi aweze: (i) Kueleza maana ya uchumi wa kikoloni.	Kwa kutumia mbinu ya bungua bongo mwalimu awaongoze wanafunzi kueleza maana ya uchumi wa kikoloni.	1. Kitabu cha kiada. 2. Kitabu cha kiada katika maandishi ya Braille.	Je, mwanafunzi anaweza kueleza maana ya uchumi wa kikoloni?	5
	(ii) Kubainisha malengo ya uchumi wa kikoloni wakati wa utawala wa Kijerumani na Kiingereza.	Kwa kutumia mbinu ya kusoma maandiko mwalimu awaongoze wanafunzi kubainisha malengo ya uchumi wa kikoloni wakati wa utawala wa Kijerumani na wa Kiingereza.	1. Makala kuhusu uchumi wa kikoloni Tanganyika na Zanzibar. 2. Makala katika maandishi ya	Kubainisha malengo ya uchumi wa kikoloni wakati wa utawala wa Kijerumani na wa Kiingereza?	

MADA KUU/ MADA NDOGO	MALENGO MAHSUSI	MBINU ZA KUFUNDISHIA/ KUJIFUNZIA	VIFAA/ ZANA	UPIMAJI	VIPINDI
			Braille.		
	(iii) Kubainisha sekta kuu za uchumi wa kikoloni na sifa zake.	Kwa kutumia mbinu ya kusoma katika maktaba mwalimu awaongoze wanafunzi kubainisha sekta kuu za uchumi wa kikoloni na sifa zake.	1. Picha zinazoonesha sekta za uchumi wa kikoloni. 2. Picha mguso. 3. Ramani ya Tanganyika na Zanzibar kuonesha sehemu zilizolimwa mazao ya biashara na zilizotoa vibarua na manamba. 4. Ramani mguso. 5. Kitabu cha kiada. 6. Kitabu cha kiada katika maandishi ya Braille.	Je, mwanafunzi anaweza kubainisha sekta kuu za uchumi wa kikoloni na sifa zake?	

MADA KUU/ MADA NDOGO	MALENGO MAHSUSI	MBINU ZA KUFUNDISHIA/ KUJIFUNZIA	VIFAA/ ZANA	UPIMAJI	VIPINDI
	(iv) Kujadili athari za uchumi wa kikoloni.	1. Kwa kutumia mbinu ya kusoma maandiko mwalimu awaongoze wanafunzi kupata maarifa kuhusu athari za uchumi wa kikoloni. 2. Kwa kutumia mbinu ya majadiliano ya vikundi mwalimu awaongoze wanafunzi kujadili athari za uchumi wa kikoloni.	1. Makala kuhusu athari za uchumi wa kikoloni. 2. Makala katika maandishi ya Braille.	Je, mwanafunzi anaweza kujadili athari za uchumi wa kikoloni?	
c) Huduma za Jamii Wakati wa Ukoloni.	Mwanafunzi aweze: (i) Kueleza maana ya huduma za jamii.	Kwa kutumia mbinu ya bungua bongo mwalimu awaongoze wanafunzi kueleza maana ya huduma za jamii.	-	Je, mwanafunzi anaweza kueleza maana ya huduma za jamii?	5
	(ii) Kueleza madhumuni ya utoaji wa huduma za jamii wakati wa ukoloni.	1. Kwa kutumia mbinu ya kusoma maandiko mbali mbali mwalimu awaongoze wanafunzi kupata maarifa juu ya madhumuni ya utoaji wa huduma za jamii wakati wa ukoloni (mfano Elimu, Afya,	1. Makala mbali mbali zinazohusu huduma za jamii wakati wa ukoloni. 2. Makala katika maandishi ya Braille.	Je, mwanafunzi anaweza kueleza madhumuni ya utoaji wa huduma za jamii wakati wa ukoloni?	

MADA KUU/ MADA NDOGO	MALENGO MAHSUSI	MBINU ZA KUFUNDISHIA/ KUJIFUNZIA	VIFAA/ ZANA	UPIMAJI	VIPINDI
		Maji). 2. Kwa kutumia mbinu ya matembezi ya ukumbini mwalimu awaongoze wanafunzi kueleza madhumuni ya utoaji wa huduma za jamii wakati wa ukoloni (mfano Elimu, Afya , Maji).	3. Kitabu cha kiada. 4. Kitabu cha kiada katika maandishi ya Braille.		
	(iii) Kuorodhesha huduma za jamii.	Kwa kutumia mbinu ya bungua bongo mwalimu awaongoze wanafunzi kuorodhesha huduma za jamii wakati wa ukoloni.	1. Kitabu cha kiada. 2. Kitabu cha kiada katika maandishi ya Braille.	Je, mwanafunzi anaweza kuorodhesha huduma za jamii?	

DARASA LA SITA

UJUZI

Baada ya kusoma somo la Historia katika Darasa la VI wanafunzi wataonesha ujuzi wa:

1. Kubainisha na kuchambua madhumuni ya uvamizi wa Bara la Afrika na mbinu zilizotumiwa na mabeberu kuufanikisha.
2. Kubainisha, kueleza na kutathmini mabadiliko ya kiuchumi, kisiasa na kijamii Zanzibar na Tanganyika wakati wa ukoloni.
3. Kubainisha na kueleza juhudi za kudai uhuru Zanzibar.
4. Kubainisha na kueleza juhudi za kudai uhuru Tanganyika na nchi nyingine za Afrika.
5. Kueleza na kutathmini mafanikio na changamoto za maendeleo ya kiuchumi, kisiasa na kijamii baada ya Mapinduzi ya Zanzibar.
6. Kueleza na kutathmini mafanikio na changamoto za maendeleo ya kiuchumi, kisiasa na kijamii Tanganyika na kwingineko Afrika baada ya uhuru.
7. Kutumia maktaba na vifaa vya TEHAMA (Teknolojia ya Habari na Mawasiliano)ili kupata maarifa na stadi za kihistoria.

MALENGO

Malengo ya kufundisha somo la Historia katika Darasa la VI ni kuwezesha wanafunzi:

1. Kufahamu sababu za ugombaniaji na ugawanaji wa Bara la Afrika miongoni mwa mataifa ya kibeberu.
2. Kuelewa namna Bara la Afrika lilivyoathiriwa na ukoloni na maelezo yake.
3. Kufahamu mabadiliko ya kijamii, kiuchumi na kisiasa katika Zanzibar na katika Tanganyika wakati wa ukoloni na athari zake.
4. Kufahamu maelezo ya sababu za harakati za ukombozi wa Zanzibar.
5. Kufahamu maelezo ya sababu za harakati na juhudi za kudai uhuru Tanganyika na kwingineko Afrika.
6. Kufahamu tathmini ya mabadiliko ya kisiasa, kiuchumi na kijamii katika Zanzibar baada ya Mapinduzi na Tanganyika baada ya kupata uhuru.
7. Kujua tathmini ya mafanikio na matatizo ya kisiasa, kiuchumi na kijamii katika nchi za Kiafrika na juhudi za kukabiliana nayo.
8. Kufahamu matumizi ya maktaba na vifaa vya TEHAMA (Teknolojia ya Habari na Mawasiliano ili kupata maarifa na stadi ya kihistoria.

MADA KUU / MADA NDOGO	MALENGO MAHSUSI	MBINU ZA KUFUNDISHIA/ KUJIFUNZIA	VIFAA/ ZANA	UPIMAJI	VIPINDI
1. UKOLONI KATIKA NCHI NYENGINE ZA AFRIKA. [KENYA, UGANDA, NIGERIA]. a) Utawala wa Kikoloni.	Mwanafunzi aweze: (i) Kubainisha mifumo ya tawala za kikoloni iliyotumika Afrika.	Kwa kutumia mbinu ya kusoma maandiko mbali mbali mwalimu awaongoze wanafunzi kubainisha mifumo ya tawala za kikoloni ilivyotumika Afrika. • Utawala wa moja kwa moja (Kenya). • Utawala wa mlango wa nyuma (Uganda na Nigeria).	1. Vitabu vinavyohusu mifumo ya tawala za kikoloni iliyotumika Afrika. 2. Vitabu katika maandishi ya Braille. 3. Chati inayooonesha mifumo na tabia za kila mfumo. 4. Chati mguso. 5. Picha ya Captain Lugard. 6. Picha mguso ya Captain Lugard.	Je, mwanafunzi anaweza kubainisha mifumo ya tawala za kikoloni iliyotumika Afrika?	5

MADA KUU / MADA NDOGO	MALENGO MAHSUSI	MBINU ZA KUFUNDISHIA/ KUJIFUNZIA	VIFAA/ ZANA	UPIMAJI	VIPINDI
	(ii) Kuainisha sifa za kila mfumo wa utawala wa kikoloni.	1. Kwa kutumia mbinu ya kusoma maandiko mbali mbali mwalimu awaongoze wanafunzi kupata maarifa ya sifa za mifumo ya utawala wa kikoloni Afrika. 2. Kwa kutumia mbinu ya majadiliano ya vikundi mwalimu awaongoze wanafunzi kubainisha sifa za kila mfumo wa utawala wa kikoloni.	1. Makala zinazohusu mifumo mbali mbali ya tawala za kikoloni. 2. Makala katika maandishi ya Braille.	Je, mwanafunzi anaweza kubainisha sifa za kila mfumo wa utawala wa kikoloni?	
	(iii) Kueleza sababu zilizopelekea kuanzishwa kwa mifumo tofauti ya tawala za kikoloni katika Afrika.	Kwa kutumia mbinu ya kusoma makala anuai katika maktaba mwalimu awaongoze wanafunzi kueleza sababu zilizopelekea kuanzishwa kwa mifumo tofauti ya tawala za kikoloni katika Afrika.	1. Makala yanayohusu mifumo ya tawala za kikoloni katika Afrika. 2. Makala katika maandishi ya Braille.	Je, mwanafunzi anaweza kueleza sababu zilizopelekea kuanzishwa kwa mifumo tofauti ya tawala za kikoloni katika Afrika?	

MADA KUU / MADA NDOGO	MALENGO MAHSUSI	MBINU ZA KUFUNDISHIA/ KUJIFUNZIA	VIFAA/ ZANA	UPIMAJI	VIPINDI
b) Uchumi wa Kikoloni.	Mwanafunzi aweze: (i) Kueleza malengo ya uchumi wa kikoloni katika Afrika (Kenya, Uganda na Nigeria).	1. Kwa kutumia mbinu ya kusoma maandiko anuai mwalimu awaongoze wanafunzi kupata taarifa za malengo ya uchumi wa kikoloni katika Afrika. 2. Kwa kutumia mbinu ya majadiliano ya vikundi mwalimu awaongoze wanafunzi kujadili malengo ya uchumi wa kikoloni katika Afrika. .	1. Picha inayoonesha shughuli za uchumi wa kikoloni. 2. Picha mguso. 3. Makala yanayohusu uchumi wa kikoloni. 4. Ramani ya Afrika inayohusu uchumi wa kikoloni. 5. Ramani mguso.	Je, mwanafunzi anaweza kueleza malengo ya uchumi wa kikoloni katika Afrika?	8

MADA KUU / MADA NDOGO	MALENGO MAHSUSI	MBINU ZA KUFUNDISHIA/ KUJIFUNZIA	VIFAA/ ZANA	UPIMAJI	VIPINDI
	(ii) Kubainisha sekta za uchumi wakati wa ukoloni.	Kwa kutumia mbinu ya kusoma maandiko mwalimu awaongoze wanafunzi kubainisha sekta za uchumi wakati wa ukoloni.	1. Makala zihusuzo sekta za uchumi wa kikoloni Kenya, Uganda, Nigeria. 2. Makala katika maandishi ya Braille.	Je, mwanafunzi anaweza kubainisha sekta za uchumi wakati wa ukoloni?	
	(iii) Kubainisha mbinu zilizotumika katika kuimarisha uchumi wa kikoloni.	1. Kwa kutumia mbinu ya kusoma maandiko mwalimu awaongoze wanafunzi kupata maarifa juu ya mbinu zilizotumika katika kuimarisha uchumi wa kikoloni. 3. Kwa kutumia mbinu ya majadiliano ya vikundi mwalimu awaongoze wanafunzi kubainisha mbinu zilizotumika katika kuimarisha uchumi wa kikoloni.	1. Makala mbali mbali yanayohusu uchumi wa kikoloni. 2. Makala katika maandishi ya Braille.	Je, mwanafunzi anaweza kubainisha mbinu zilizotumika kuimarisha uchumi wa kikoloni?	

MADA KUU / MADA NDOGO	MALENGO MAHSUSI	MBINU ZA KUFUNDISHIA/ KUJIFUNZIA	VIFAA/ ZANA	UPIMAJI	VIPINDI
	(iv) Kueleza athari za uchumi wa kikoloni.	1. Kwa kutumia mbinu ya kualika mgeni, mwalimu awaongoze wanafunzi kueleza athari za uchumi wa kikoloni. 2. Kwa kutumia mbinu ya mdahalo mwalimu awaongoze wanafunzi kueleza athari za uchumi wa kikoloni.	1. Makala kuhusu athari za uchumi wa kikoloni. 2. Makala katika maandishi ya Braille.	Je, mwanafunzi anaweza kueleza athari za uchumi wa kikoloni?	
c) Huduma za Jamii Wakati wa Ukoloni.	Mwanafunzi aweze: (i) Kueleza malengo ya utoaji wa huduma za jamii wakati wa ukoloni.	Kwa kutumia mbinu ya majadiliano ya vikundi mwalimu awaongoze wanafunzi kueleza malengo ya utoaji wa huduma za jamii wakati wa ukoloni	1. Makala mbali mbali kuhusu huduma za jamii wakati wa utawala wa kikoloni. 2. Makala katika maandishi ya Braille.	Je, mwanafunzi anaweza kueleza malengo ya utoaji wa huduma za jamii wakati wa ukoloni?	5
	(ii) Kuchambua namna ya utoaji wa huduma za jamii wakati wa ukoloni.	Kwa kutumia mbinu ya kujisomea katika maktaba mwalimu awaongoze wanafunzi kupata taarifa za utoaji wa huduma za jamii wakati wa ukoloni.	1. Picha na mchoro kuonesha utoaji wa huduma za kijamii wakati wa ukoloni. 2. Maswali ya kazi za	Je, mwanafunzi anaweza kuchambua namna ya utoaji wa huduma za	

MADA KUU / MADA NDOGO	MALENGO MAHSUSI	MBINU ZA KUFUNDISHIA/ KUJIFUNZIA	VIFAA/ ZANA	UPIMAJI	VIPINDI
		2. Kwa kutumia mbinu ya matembezi ya ukumbini mwalimu awaongoze wanafunzi kuchambua utoaji wa huduma za jamii wakati wa ukoloni.	vikundi. 3. Maswali ya kazi za vikundi katika maandishi ya Braille. 4. Picha mguso.	jamii wakati wa ukoloni?	
	(iii) Kujadili athari za utoaji wa huduma za jamii wakati wa ukoloni.	1. Kwa kutumia mbinu ya kujisomea maandiko mbali mbali mwalimu awaongoze wanafunzi kupata maarifa kuhusu athari za utoaji wa huduma za jamii wakati wa ukoloni. 2. Kwa kutumia mbinu ya changanyakete mwalimu awaongoze wanafunzi katika vikundi kujadili athari za utoaji wa huduma za jamii wakati wa ukoloni.	1. Makala mbali mbali kuhusu athari za huduma za jamii wakati wa ukoloni. 2. Makala katika maandishi ya Braille. 3. Maswali ya kazi za vikundi. 4. Maswali ya kazi za vikundi katika maandishi ya Braille.	Je, mwanafunzi anaweza kujadili athari za utoaji wa huduma za jamii wakati wa ukoloni?	

MADA KUU / MADA NDOGO	MALENGO MAHSUSI	MBINU ZA KUFUNDISHIA/ KUJIFUNZIA	VIFAA/ ZANA	UPIMAJI	VIPINDI
2. HARAKATI ZA KUDAI UHURU ZANZIBAR a) Harakati za Awali za Kudai Uhuru Zanzibar.	Mwanafunzi aweze: (i) Kueleza maana ya uhuru.	Kwa kutumia mbinu ya bungua bongo mwalimu awaongoze wanafunzi kueleza maana ya uhuru.	-	Je, mwanafunzi anaweza kueleza maana ya uhuru?	5
	(ii) Kueleza sababu zilizopelekea kuibuka kwa harakati za kudai uhuru Zanzibar.	Kwa kutumia mbinu ya kualika mgeni mwalimu awaongoze wanafunzi kueleza sababu zilizopelekea kuibuka kwa harakati za kudai uhuru Zanzibar.	1. Picha/mchoro inayoonesha wapigania uhuru Zanzibar. 2. Picha mguso. 3. Vitabu vinavyoelezea harakati za kudai uhuru Zanzibar. 4. Vitabu katika maandishi ya Braille.	Je, mwanafunzi anaweza kueleza sababu zilizopelekea kuibuka kwa harakati za kudai uhuru Zanzibar?	
	(iii) Kueleza namna jamii za Kizanzibari zilivyopinga ukoloni.	Kwa kutumia mbinu ya kualika mgeni mwalimu awaongoze wanafunzi kueleza namna jamii za Kizanzibari zilivyopinga ukoloni.	1. Makala mbali mbali kuhusu namna jamii za Kizanzibari zilivyopinga	Je, mwanafunzi anaweza kueleza namna jamii za Kizanzibari	

MADA KUU / MADA NDOGO	MALENGO MAHSUSI	MBINU ZA KUFUNDISHIA/ KUJIFUNZIA	VIFAA/ ZANA	UPIMAJI	VIPINDI
			ukoloni. 2. Makala katika maandishi ya Braille.	zilivyopinga ukoloni?	
b) Vyama vya Kiraia na Wafanyakazi.	Mwanafunzi aweze kubainisha jumuiya za kiraia zilizokuwepo Zanzibar na mchango wao katika harakati za awali za kudai uhuru.	Kwa kutumia mbinu ya utafiti sahili mwalimu awaongoze wanafunzi kubainisha jumuiya za kiraia zilizokuwepo Zanzibar na mchango wao.	1. Vitabu kuhusu vyama vya kiraia na wafanyakazi Zanzibar vilivyokuwepo wakati wa kupigania uhuru.. 2. Vitabu katika maandishi ya Braille.	Je, mwanafunzi anaweza kubainisha jumuiya za kiraia zilizokuwepo Zanzibar na mchango waokatika harakati za awali za kudai uhuru?	2
c) Vyama vya Siasa.	Mwanafunzi aweze (i) Kutaja vyama mbali mbali vya siasa vilivyoanzishwa katika harakati za kupigania uhuru Zanzibar.	Kwa kutumia mbinu ya kualika mgeni mwalimu awaongoze wanafunzi kutaja vyama mbali mbali vya siasa vilivyoanzishwa katika harakati za kupigania uhuru Zanzibar.	1. Picha za viongozi mbali mbali wa vyama vya siasa. 2. Picha mguso. 3. Kitabu cha kiada. 4. Kitabu cha kiada	Je, mwanafunzi anaweza kutaja vyama vya siasa vilivyoanzishwa katika harakati za kupigania uhuru	5

MADA KUU / MADA NDOGO	MALENGO MAHSUSI	MBINU ZA KUFUNDISHIA/ KUJIFUNZIA	VIFAA/ ZANA	UPIMAJI	VIPINDI
			katika maandishi ya Braille.	Zanzibar?	
	(ii) Kueleza mbinu mbali mbali zilizotumiwa na vyama vya siasa kudai uhuru wa Zanzibar.	Kwa kutumia mbinu ya kualika mgeni mwalimu awaongoze wanafunzi kueleza mbinu mbali mbali zilizotumiwa na vyama vya siasa kudai uhuru wa Zanzibar.	1. Kitabu cha kiada. 2. Kitabu cha kiada katika maandishi ya Braille.	Je, mwanafunzi anaweza kueleza mbinu mbali mbali zilizotumiwa na vyama vya siasa kudai uhuru wa Zanzibar?	
	(iii) Kujadili matatizo yaliyovikabili vyama vya siasa katika harakati za kudai uhuru wa Zanzibar.	Kwa kutumia mbinu ya kusoma maandiko mwalimu awaongoze wanafunzi kujadili matatizo yaliyovikabili vyama vya siasa katika harakati za kudai uhuru wa Zanzibar.	1. Makala kuhusu matatizo yaliyovikabili vyama vya siasa wakati wa kudai uhuru Zanzibar. 2. Makala katika maandishi ya Braille. 3. Chati ya kuonesha	Je, mwanafunzi anaweza kujadili matatizo yaliyovikabili vyama vya siasa katika kudai uhuru wa Zanzibar?	

MADA KUU / MADA NDOGO	MALENGO MAHSUSI	MBINU ZA KUFUNDISHIA/ KUJIFUNZIA	VIFAA/ ZANA	UPIMAJI	VIPINDI
			matokeo ya uchaguzi wa mwaka 1957, 1961, 1963. 4. Chati mguso.		
3. HARAKATI ZA UKOMBOZI WA ZANZIBAR. a) Mapinduzi ya Zanzibar.	Mwanafunzi aweze: (i) Kueleza maana ya Mapinduzi ya Zanzibar.	Kwa kutumia mbinu ya bungua bongo mwalimu awaongoze wanafunzi kueleza maana ya Mapinduzi ya Zanzibar.	-	Je, mwanafunzi anaweza kueleza maana ya Mapinduzi ya Zanzibar?	8
	(ii) Kutaja viongozi walioongoza Mapinduzi ya Zanzibar.	Kwa kutumia mbinu ya bungua bongo mwalimu awaongoze wanafunzi kutaja viongozi walioongoza Mapinduzi ya Zanzibar.	1. Picha za wajumbe wa Kamati ya Maandalizi ya Mapinduzi. 2. Picha mguso.	Je, mwanafunzi anaweza kutaja viongozi walioongoza Mapinduzi ya Zanzibar?	
	(iii) Kubainisha sababu za Mapinduzi ya Zanzibar.	1. Kwa kutumia mbinu ya utafiti mdogo mwalimu awaongoze wanafunzi kupata maarifa kuhusu sababu za Mapinduzi ya Zanzibar.	1. Makala juu ya historia ya Mapinduzi ya Zanzibar.	Je, mwanafunzi anaweza kubainisha sababu za	

MADA KUU / MADA NDOGO	MALENGO MAHSUSI	MBINU ZA KUFUNDISHIA/ KUJIFUNZIA	VIFAA/ ZANA	UPIMAJI	VIPINDI
		2. Kwa kutumia mbinu ya majadiliano ya vikundi mwalimu awaongoze wanafunzi kubainisha sababu za Mapinduzi ya Zanzibar.	2. Makala mguso. 3. Maswali ya utafiti.	Mapinduzi ya Zanzibar?	
	(iv) Kueleza matunda ya Mapinduzi ya Zanzibar.	Kwa kutumia mbinu ya bungua bongo mwalimu awaongoze wanafunzi kueleza matunda ya Mapinduzi ya Zanzibar.	1. Picha za vitu/ mambo yaliyopangwa na Serikali ya Mapinduzi. 2. Picha mguso. 3. Kitabu cha kiada. 4. Kitabu cha kiada katika maandishi ya Braille. 5. Huduma halisi zilizopo.	Je, mwanafunzi anaweza kueleza matunda ya Mapinduzi ya Zanzibar?	
4. HARAKATI ZA KUDAI UHURU TANGANYIKA a) Uhuru wa Tanganyika.	Mwanafunzi aweze: (i) Kutaja vikundi mbali mbali vilivyoendesha harakati za kudai uhuru Tanganyika.	1. Kwa kutumia mbinu ya kusoma maandiko mwalimu awaongoze wanafunzi kupata maarifa juu ya vikundi mbali mbali vilivyoendesha harakati za kudai uhuru Tanganyika.	1. Makala kuhusu vikundi mbali mbali vilivyoendesha harakati za kudai	Je, mwanafunzi anaweza kutaja vikundi mbali mbali vilivyoendesha	5

MADA KUU / MADA NDOGO	MALENGO MAHSUSI	MBINU ZA KUFUNDISHIA/ KUJIFUNZIA	VIFAA/ ZANA	UPIMAJI	VIPINDI
		2. Kwa kutumia mbinu ya bungua bongo mwalimu awaongoze wanafunzi kutaja vikundi mbali mbali vilivyoendesha harakati za kudai uhuru Tanganyika.	uhuru Tanganyika. 2. Makala mguso.	harakati za kudai uhuru Tanganyika?	
	(ii) Kueleza madhumuni ya harakati za awali za kudai uhuru Tanganyika.	Kwa kutumia mbinu ya kusoma maandiko mwalimu awaongoze wanafunzi kueleza madhumuni ya harakati za awali za kudai uhuru Tanganyika.	1.Makala kuhusu madhumuni ya harakati za awali za kudai uhuru Tanganyika. 2.Makala za Braille.	Je, mwanafunzi anaweza kueleza madhumuni ya harakati za awali za kudai uhuru Tanganyika?	
	(iii) Kueleza namna harakati za awali za kudai uhuru Tanganyika zilivyoendeshwa.	1. Kwa kutumia mbinu ya kualika mgeni mwalimu awaongoze wanafunzi kupata taarifa za jinsi harakati za kudai uhuru zilivyoendeshwa. 2. Kwa kutumia mbinu ya majadiliano ya vikundi mwalimu awaongoze wanafunzi kueleza	1. Vitabu vinavyohusu harakati za kudai uhuru Tanganyika. 2. Vitabu katika maandishi ya Braille. 3. Picha za	Je, mwanafunzi anaweza kueleza namna harakati za awali za kudai uhuru Tanganyika zilivyoendeshwa?	

MADA KUU / MADA NDOGO	MALENGO MAHSUSI	MBINU ZA KUFUNDISHIA/ KUJIFUNZIA	VIFAA/ ZANA	UPIMAJI	VIPINDI
		namna harakati za kudai uhuru Tanganyika zilivyoendeshwa.	majengo ya makao makuu ya vyama vya ushirika. 4. Picha mguso.		
b) Vyama vya Siasa.	Mwanafunzi aweze: (i) Kutaja vyama vya siasa vilivyoshiriki katika harakati za kudai uhuru.	1. Kwa kutumia mbinu ya kufanya utafiti sahili katika maktaba mwalimu awaongoze wanafunzi kupata maarifa juu ya vyama vya siasa vilivyoshiriki katika harakati za kudai uhuru wa Tanganyika. 2. Kwa kutumia mbinu ya maswali na majibu mwalimu awaongoze wanafunzi kutaja vyama vya siasa vilivyoshiriki katika kudai uhuru wa Tanganyika.	1. Picha ya Mwalimu J.K. Nyerere akihutubia katika Umoja wa Mataifa. 2. Picha mguso. 3. Kitabu cha kiada. 4. Kitabu cha kiada katika maandishi ya Braille. 5. Chati kuonesha matokeo ya uchaguzi wa mwaka 1959, 1960. 6. Chati mguso. 7. Maswali ya utafiti.	Je, mwanafunzi anaweza kutaja vyama vya siasa vilivyoshiriki katika harakati za kudai uhuru Tanganyika?	5

MADA KUU / MADA NDOGO	MALENGO MAHSUSI	MBINU ZA KUFUNDISHIA/ KUJIFUNZIA	VIFAA/ ZANA	UPIMAJI	VIPINDI
	(ii) Kueleza mikakati ya kila chama katika kudai uhuru Tanganyika.	Kwa kutumia mbinu ya kualika mgeni mwalimu awaongoze wanafunzi kueleza mikakati ya vyama vya siasa katika kudai uhuru wa Tanganyika.	1. Matini kuhusu mikakati ya vyama vya siasa kudai uhuru. 2. Matini katika maandishi ya Braille.	Je, mwanafunzi anaweza kueleza mikakati ya kila chama katika kudai uhuru wa Tanganyika?	
	(iii) Kueleza changamoto zilizowakabili wanaharakati wa Tanganyika katika kudai uhuru.	1. Kwa kutumia mbinu ya kufanya utafiti maktaba mwalimu awaongoze wanafunzi kutafiti changamoto za kudai uhuru wa Tanganyika. 2. Kwa kutumia mbinu ya majadiliano ya vikundi mwalimu awaongoze wanafunzi kueleza changamoto zilizowakabili wanaharakati wa Tanganyika katika kudai uhuru.	1. Makala kuhusu changamoto zilizowakabili wanaharakati wakati wa kudai uhuru wa Tanganyika. 2. Makala ya kudai uhuru katika maandishi ya Braille. 3. Maswali ya kuongoza utafiti.	Je, mwanafunzi anaweza kueleza changamoto zilizowakabili wanaharakati wa Tanganyika katika kudai uhuru?	

MADA KUU / MADA NDOGO	MALENGO MAHSUSI	MBINU ZA KUFUNDISHIA/ KUJIFUNZIA	VIFAA/ ZANA	UPIMAJI	VIPINDI
c) Upatikanaji wa Uhuru wa Tanganyika.	Mwanafunzi aweze kuchambua taratibu zilizotumika kupata uhuru wa Tanganyika.	1. Kwa kutumia mbinu ya kusoma maandiko mwalimu awaongoze wanafunzi kupata maarifa ya taratibu zilizotumika kutoa uhuru wa Tanganyika. 2. Kwa kutumia mbinu ya majadiliano ya vikundi mwalimu awaongoze wanafunzi kuchambua taratibu zilizotumika kupata uhuru wa Tanganyika.	1. Picha kanda za videoza sherehe za kupata uhuru Tanganyika. 2. Picha mguso. 3. Makala juu ya upatikanaji wa uhuru Tanganyika. 4. Makala mguso.	Je, mwanafunzi anaweza kuchambua taratibu zilizotumika kupata uhuru wa Tanganyika?	2
5. MUUNGANO WA ZANZIBAR NA TANGANYIKA a) Dhana ya Muungano.	Mwanafunzi aweze kueleza maana ya Muungano wa Zanzibar na Tanganyika.	Kwa kutumia mbinu ya bungua bongo mwalimu awaongoze wanafunzi kueleza maana ya Muungano wa Zanzibar na Tanganyika	1. Picha kanda za video za sherehe za Muungano wa Zanzibar na Tanganyika na kuzaliwa kwa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania. 2. Picha mguso. 3. Kanda za	Je, mwanafunzi anaweza kueleza maana ya Muungano wa Zanzibar na Tanganyika?	1

MADA KUU / MADA NDOGO	MALENGO MAHSUSI	MBINU ZA KUFUNDISHIA/ KUJIFUNZIA	VIFAA/ ZANA	UPIMAJI	VIPINDI
			sherehe za Muungano wa Zanzibar na Tanganyika.		
b) Sababu za Muungano.	Mwanafunzi aweze Kueleza sababu za Muungano wa Zanzibar na Tanganyika	1. Kwa kutumia mbinu ya kualika mgeni mwalimu awaongoze wanafunzi kupata taarifa za sababu za Muungano wa Zanzibar na Tanganyika. 2. Kwa kutumia mbinu ya changanyakete mwalimu awaongoze wanafunzi kueleza sababu za Muungano kati ya Zanzibar na Tanganyika.	1. Picha za viongozi (Maraisi waasisi wa Muungano). 2. Picha mguso. 3. Makala juu ya sababu za Zanzibar na Tanganyika kuungana. 4. Makala katika Braille kuhusu sababu za Zanzibar na Tanganyika kuungana. 5. Ramani ya Tanzania. 6.Ramani mguso.	Je, mwanafunzi anaweza kueleza sababu za Muungano wa Zanzibar na Tanganyika.	3

MADA KUU / MADA NDOGO	MALENGO MAHSUSI	MBINU ZA KUFUNDISHIA/ KUJIFUNZIA	VIFAA/ ZANA	UPIMAJI	VIPINDI
c) Faida na changamoto za Muungano.	Mwanafunzi aweze kueleza faida na changamoto za Muungano wa Zanzibar na Tanganyika.	1. Kwa kutumia mbinu ya kumwalika mgeni, mwalimu awaongoze wanafunzi kupata faida na changamoto za Muungano. 2. Kwa kutumia mbinu ya matembezi ya ukumbini mwalimu awaongoze wanafunzi kueleza faida na changamoto za Muungano wa Zanzibar na Tanganyika.	1. Makala yanayohusu faida na changamoto za Muungano wa Zanzibar na Tanganyika. 2. Makala katika maandishi ya Braille kuhusu faida na changamoto za Muuungano wa Zanzibar na Tanganyika.	Je, mwanafunzi anaweza: 1. Kueleza faida za Muungano wa Zanzibar na Tanganyika? 2. Kueleza changamoto za Muungano wa Zanzibar na Tanganyika?	3
6. UKOMBOZI WA NCHI NYENGINE ZA AFRIKA. [GHANA, ZIMBABWE NA MSUMBIJI]. a) Harakati za Kupigania Uhuru	Mwanafunzi aweze: (i) Kubainisha njia zilizotumika kudai uhuru Ghana.	1. Kwa kutumia mbinu ya kusoma maandiko mwalimu awaongoze wanafunzi kupata maarifa kuhusu njia zilizotumika kudai uhuru nchini Ghana. 2. Kwa kutumia mbinu ya majadiliano ya vikundi mwalimu	1. Ramani ya Afrika. 2. Picha ya Kwame Nkrumah. 3. Ramani mguso. 4. Matini kuhusu njia za kudai uhuru nchini Ghana. 5. Matini katika	Je, mwanafunzi anaweza kubainisha njia zilizotumika kudai uhuru nchini Ghana?	5

MADA KUU / MADA NDOGO	MALENGO MAHSUSI	MBINU ZA KUFUNDISHIA/ KUJIFUNZIA	VIFAA/ ZANA	UPIMAJI	VIPINDI
Nchini Ghana.		awaongoze wanafunzi kubainisha njia zilizotumika kudai uhuru nchini Ghana.	maandishi ya Braille.		
	(ii) Kueleza changamoto za kudai uhuru nchini Ghana.	1. Kwa kutumia mbinu ya kusoma makala mbali mbali mwalimu awaongoze wanafunzi kupata maarifa kuhusu changamoto za kudai uhuru nchini Ghana. 2. Kwa kutumia mbinu ya majadiliano ya vikundi mwalimu awaongoze wanafunzi kueleza changamoto za kudai uhuru nchini Ghana.	1. Makala kuhusu changamoto za kudai uhuru nchini Ghana. 2. Makala katika maandishi ya Braille.	Je, mwanafunzi anaweza kueleza changamoto za kudai uhuru nchini Ghana?	
	(iii) Kueleza mbinu zilizotumika katika kupata uhuru nchini Ghana.	1. Kwa kutumia mbinu ya kusoma maandiko mwalimu awaongoze wanafunzi kupata maarifa kuhusu mbinu zilizotumika kupata uhuru nchini Ghana. 2. Kwa kutumia mbinu ya	1.Makala kuhusu mbinu zilizotumika kupata uhuru nchini Ghana. 2.Makala katika maandishi ya	Je, mwanafunzi anaweza kueleza mbinu zilizotumika katika kupata uhuru nchini Ghana?	

MADA KUU / MADA NDOGO	MALENGO MAHSUSI	MBINU ZA KUFUNDISHIA/ KUJIFUNZIA	VIFAA/ ZANA	UPIMAJI	VIPINDI
		majadiliano ya vikundi mwalimu awaongoze wanafunzi kueleza mbinu zilizotumika katika kupata uhuru nchini Ghana.	Braille.		
b) Harakati za Kupigania Uhuru nchini Zimbabwe.	Mwanafunzi aweze: (i) Kubainisha njia zilizotumika kudai uhuru nchini Zimbabwe.	1. Kwa kutumia mbinu ya kusoma maandiko mwalimu awaongoze wanafunzi kupata maarifa kuhusu njia zilizotumika kudai uhuru nchini Zimbabwe. 2. Kwa kutumia mbinu ya majadiliano ya vikundi mwalimu awaongoze wanafunzi kubainisha njia zilizotumika kudai uhuru nchini Zimbambwe.	1. Ramani ya Afrika. 2. Ramani mguso. 3. Picha za viongozi wa harakati za kupigania uhuru (Joshuo Nkomo na Robert Mugabe) . 4. Picha mguso. 5. Makala kuhusu harakati za kupigania uhuru nchini Zimbabwe. 6. Makala ya Braille.	Je, mwanafunzi anaweza kubainisha njia zilizotumika kudai uhuru nchini Zimbabwe?	6

MADA KUU / MADA NDOGO	MALENGO MAHSUSI	MBINU ZA KUFUNDISHIA/ KUJIFUNZIA	VIFAA/ ZANA	UPIMAJI	VIPINDI
	(ii) Kueleza changamoto za kudai uhuru nchini Zimbabwe.	1. Kwa kutumia mbinu ya kusoma makala mwalimu awaongoze wanafunzi kukusanya maarifa kuhusu changamoto za kudai uhuru nchini Zimbabwe. 2. Kwa kutumia mbinu ya majadiliano ya vikundi mwalimu awaongoze wanafunzi kueleza changamoto za kudai uhuru nchini Zimbabwe.	1. Makala kuhusu changamoto za kudai uhuru nchini Zimbabwe. 2. Makala katika maandishi ya Braille.	Je, mwanafunzi anaweza kueleza changamoto za kudai uhuru nchini Zimbabwe?	
	(iii) Kueleza mbinu zilizotumika katika kupata uhuru nchini Zimbabwe.	1. Kwa kutumia mbinu ya kusoma maandiko mwalimu awaongoze wanafunzi kupata maarifa kuhusu mbinu zilizotumika katika kupata uhuru nchini Zimbabwe. 2. Kwa kutumia mbinu ya majadiliano ya vikundi mwalimu awaongoze wanafunzi kueleza mbinu zilizotumika katika kupata uhuru nchini Zimbabwe.	1. Picha za askari wa ZANU. 2. Picha mguso. 3. Makala kuhusu mbinu zilizotumika kupata uhuru nchini Zimbabwe. 4. Makala za mbinu za kupata uhuru	Je, mwanafunzi anaweza kueleza mbinu zilizotumika katika kupata uhuru nchini Zimbabwe?	

MADA KUU / MADA NDOGO	MALENGO MAHSUSI	MBINU ZA KUFUNDISHIA/ KUJIFUNZIA	VIFAA/ ZANA	UPIMAJI	VIPINDI
			Zimbabwe katika Braille.		
c) Harakati za Kupigania Uhuru Msumbiji.	Mwanafunzi aweze: (i) Kubainisha njia zilizotumika kudai nchini uhuru Msumbiji.	1. Kwa kutumia mbinu ya kusoma maandiko mwalimu awaongoze wanafunzi kupata maarifa kuhusu njia zilizotumika kudai uhuru nchini Msumbiji. 2. Kwa kutumia mbinu ya majadiliano ya vikundi mwalimu awaongoze wanafunzi kubainisha njia zilizotumika kudai uhuru nchini Msumbiji.	1. Ramani ya Afrika. 2. Ramani mguso. 3. Picha ya Eduard Mondelane na Samora Machel. 4. Picha mguso. 5. Makala kuhusu harakati za kupigania uhuru nchini Msumbiji. 6. Makala kuhusu harakati za kupigania uhuru katika maandishi ya Braille.	Je, mwanafunzi anaweza kubainisha njia zilizotumika kudai uhuru nchini Msumbiji?	5
	(ii) Kueleza changamoto za kudai uhuru nchini Msumbiji.	1. Kwa kutumia mbinu ya kusoma makala mwalimu awaongoze wanafunzi kupata maarifa kuhusu	1. Makala kuhusu changamoto za kudai uhuru	Je, mwanafunzi anaweza kueleza	

MADA KUU / MADA NDOGO	MALENGO MAHSUSI	MBINU ZA KUFUNDISHIA/ KUJIFUNZIA	VIFAA/ ZANA	UPIMAJI	VIPINDI
		changamoto za kudai uhuru Msumbiji. 2. Kwa kutumia mbinu ya majadiliano ya vikundi mwalimu awaongoze wanafunzi kueleza changamoto za kudai uhuru nchini Msumbiji.	Msumbiji. 2. Makala katika maandishi ya Braille.	changamoto za kudai uhuru nchini Msumbuji?	
	(iii) Kueleza mbinu zilizotumika kupata uhuru nchini Msumbiji.	1. Kwa kutumia mbinu ya kusoma maandiko mwalimu awaongoze wanafunzi kupata maarifa kuhusu mbinu zilizotumika katika kupata uhuru nchini Msumbiji. 2. Kwa kutumia mbinu ya majadiliano ya vikundi mwalimu awaongoze wanafunzi kueleza mbinu zilizotumika kupata uhuru nchini Msumbiji.	1. Picha za askari wa FRELIMO. 2. Picha mguso. 3. Makala kuhusu mbinu zilizotumika kupata uhuru nchini Msumbiji. 4. Makala za kupata uhuru Msumbiji katika maandishi ya Braille.	Je, mwanafunzi anaweza kueleza mbinu zilizotumika kupata uhuru nchini Msumbiji?	

MADA KUU / MADA NDOGO	MALENGO MAHSUSI	MBINU ZA KUFUNDISHIA/ KUJIFUNZIA	VIFAA/ ZANA	UPIMAJI	VIPINDI
7. MABADILIKO YA KIJAMII, KISIASA NA KIUCHUMI KATIKA AFRIKA HURU a) Mabadiliko ya Kijamii katika Afrika Huru.	Mwanafunzi aweze kueleza mabadiliko katika utoaji wa huduma za jamii katika Afrika huru.	1. Kwa kutumia mbinu ya utafiti sahili katika maktaba mwalimu awaongoze wanafunzi kupata maarifa kuhusu huduma za jamii katika Afrika huru. 2. Kwa kutumia mbinu ya majadiliano ya vikundi mwalimu awaongoze wanafunzi kueleza mabadiliko ya upatikanaji wa huduma za jamii katika Afrika huru kama vile afya, elimu, maji na mawasiliano na uchukuzi.	1. Makala kuhusu mabadiliko ya huduma mbali mbali za kijamii. 2. Makala katika maandishi ya Braille. 3. Picha na michoro mbali mbali ya huduma za jamii. 4. Maswali ya kufanyia utafiti. 5. Maswali katika maandishi ya Braille.	Je, mwanafunzi anaweza kueleza mabadiliko katika utoaji wa huduma za jamii katika Afrika huru?	3
b) Mabadiliko ya Kisiasa katika Afrika Huru.	Mwanafunzi aweze: (i) Kueleza sababu zilizopelekea kuanzishwa kwa mfumo wa chama kimoja cha siasa katika baadhi ya nchi za	1. Mwalimu awaelekeze wanafunzi wasome matini mbali mbali ili wapate taarifa kuhusu sababu zilizopelekea kuanzishwa kwa mfumo wa chama kimoja cha siasa	1. Makala kuhusu kuanzishwa kwa mfumo wa chama kimoja cha siasa Afrika.	Je, mwanafunzi anaweza kueleza sababu zilizopelekea kuanzishwa kwa	5

MADA KUU / MADA NDOGO	MALENGO MAHSUSI	MBINU ZA KUFUNDISHIA/ KUJIFUNZIA	VIFAA/ ZANA	UPIMAJI	VIPINDI
	Afrika.	katika Afrika huru. 2. Kwa kutumia mbinu ya majadiliano ya vikundi mwalimu awaongoze wanafunzi kueleza sababu za kuanzishwa mfumo wa chama kimoja cha siasa katika Afrika huru.	2. Makala katika maandishi ya Braille. 3. Kanda za hotuba za viongozi.	mfumo wa chama kimoja cha siasa katika baadhi ya nchi za Afrika?	
	(ii) Kutathmini athari hasi na chanya za mfumo wa chama kimoja cha siasa katika Afrika.	Kwa kutumia mbinu ya kualika mgeni mwalimu awaongoze wanafunzi kutathmini athari hasi na chanya za mfumo wa chama kimoja cha siasa katika nchi za Afrika.	1. Makala kuhusu athari za mfumo wa chama kimoja cha siasa Afrika. 2. Makala katika maandishi ya Braille.	Je, mwanafunzi anaweza kutathmini athari hasi na chanya za mfumo wa chama kimoja cha siasa katika nchi za Afrika?	
	(iii) Kueleza sababu za kurejeshwa kwa mfumo wa vyama vingi vya siasa katika nchi za Kiafrika.	1. Kwa kutumia mbinu ya kusoma maandiko mwalimu awaongoze wanafunzi kupata maarifa juu ya sababu za kurejeshwa kwa mfumo wa vyama vingi vya siasa katika	1. Makala kuhusu sababu za kurejeshwa mfumo wa vyama vingi.	Je, mwanafunzi anaweza kueleza sababu za kurejeshwa kwa mfumo wa vyama	

MADA KUU / MADA NDOGO	MALENGO MAHSUSI	MBINU ZA KUFUNDISHIA/ KUJIFUNZIA	VIFAA/ ZANA	UPIMAJI	VIPINDI
		nchi za Afrika. 2. Kwa kutumia mbinu ya majadiliano ya vikundi mwalimu awaongoze wanafunzi kueleza sababu za kurejeshwa mfumo wa vyama vingi vya siasa katika nchi za Afrika.	2. Makala katika maandishi ya Braille. 3. Picha kanda za video za watu wakipiga kura za uchaguzi wa viongozi. 4. Picha mguso.	vingi vya siasa katika nchi za Kiafrika?	
	(iv) Kubainisha athari za mfumo wa vyama vingi vya Siasa katika Afrika.	Kwa kutumia mbinu ya kualika mgeni mwalimu awaongoze wanafunzi kubainisha athari za mfumo wa vyama vingi vya siasa katika Afrika.	1. Kitabu cha kiada. 2. Kitabu cha kiada katika maandishi ya Braille.	Je, mwanafunzi anaweza kubainisha athari za mfumo wa vyama vingi vya siasa katika Afrika?	
c) Mabadiliko ya Kiuchumi katika Afrika Huru.	Mwanafunzi aweze: (i) Kueleza hatua zilizochukuliwa na nchi za Afrika katika kujikwamua	1. Kwa kutumia mbinu ya kusoma maandiko mwalimu awaongoze wanafunzi kupata maarifa kuhusu hatua zilizochukuliwa na nchi za	1. Makala kuhusu mabadiliko ya kiuchumi katika Afrika.	Je, mwanafunzi anaweza kueleza hatua zilizochukuliwa	4

MADA KUU / MADA NDOGO	MALENGO MAHSUSI	MBINU ZA KUFUNDISHIA/ KUJIFUNZIA	VIFAA/ ZANA	UPIMAJI	VIPINDI
	kiuchumi.	Afrika katika kujikwamua kiuchumi. 2. Kwa kutumia mbinu ya majadiliano ya vikundi mwalimu awaongoze wanafunzi kueleza hatua zilizochukuliwa na nchi za Afrika katika kujikwamua kiuchumi.	2. Makala katika maandishi ya Braille.	na nchi za Afrika katika kujikwamua kiuchumi?	
	(ii) Kuchambua mafanikio na matatizo ya kiuchumi yaliyozikumba nchi za Afrika baada ya uhuru.	1. Kwa kutumia mbinu ya utafiti sahili katika maktaba mwalimu awaongoze wanafunzi kupata taarifa za mafanikio na matatizo ya kiuchumi yaliyozikumba nchi za Afrika baada ya uhuru. 2. Kwa kutumia mbinu ya matembezi ya ukumbini mwalimu awaongoze wanafunzi kutathmini mafanikio na matatizo ya kiuchumi ya nchi za Afrika baada ya uhuru.	1. Makala kuhusu mafanikio na matatizo ya kiuchumi baada ya uhuru katika nchi za Afrika. 2. Makala katika maandishi ya Braille.	Je, mwanafunzi anaweza kuchambua mafanikio na matatizo ya kiuchumi yaliyozikumba nchi za Afrika baada ya uhuru?	